

Specifika spolupráce učitelů a rodičů v lesní mateřské škole

Marta Škubníková

Bakalářská práce
2021

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Marta Škubníková
Osobní číslo:	H18631
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Učitelství pro mateřské školy
Forma studia:	Kombinovaná
Téma práce:	Specifika spolupráce učitelů a rodičů v lesní mateřské škole

Zásady pro vypracování

- Zpracování rešerše a studium odborné literatury týkající se vztahů učitelů a rodičů v různých typech mateřských škol.
- Vymezení teoretických východisek zaměřených na možnosti spolupráce učitelů a rodičů v lesních a veřejných mateřských školách.
- Příprava metodiky empirické části, stanovení výzkumného cíle a výzkumných otázek.
- Realizace kvalitativně orientovaného výzkumu prostřednictvím interview s učiteli a rodiči lesních a veřejných mateřských škol.
- Zpracování, vyhodnocení a interpretace získaných dat.
- Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a formulace závěrů výzkumu.

Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

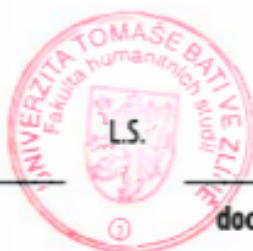
Seznam doporučené literatury:

- Bicaj, A., Bytyqi, A., Azizi, T., & Xhemajli, A. (2018). Cooperation of preschool institutions with parents toward early childhood education. *AAB College*, 7(2), 75-101.
- Kapuciánová, M. (2010). *Lesní a venkovní pedagogika*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy.
- Majerčíková, J. (2015). Sporné aspekty úzkých vztahov rodiny a školy na začiatku vzdelávania. *Studia Paedagogica*, 20(1), 29-44.
- Svaříček, R., & Sedová, K. et al. (2014). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál.
- Vošahlíková, T. (2010). *Ekoškoly a lesní mateřské školy*. Praha: Ministerstvo životního prostředí.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. PaedDr. Jana Majerčíková, PhD.**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **7. října 2020**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2021**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, PhD.
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 27. listopadu 2020

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a).
V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně15.3.2021.....

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřena na odhalení specifik ve spolupráci učitelů a rodičů v lesní a veřejné mateřské škole. Cílem práce je popsat a porovnat, jak probíhá spolupráce učitelů a rodičů v lesní a veřejné mateřské škole a také odkrýt formy spolupráce učitelů a rodičů v lesní a veřejné mateřské škole. Teoretická část se zaměřuje na problematiku týkající se vztahu mateřské školy a rodiny, dále vymezuje charakteristiku veřejné a lesní mateřské školy, spolupráci učitelů a rodičů v lesní mateřské škole v porovnání s veřejnou mateřskou školou. V praktické části jsou prezentovány výsledky kvalitativně orientovaného výzkumu. Data byla získána prostřednictvím polostrukturovaného interview s učiteli a rodiči v lesní a veřejné mateřské škole. Z analýzy získaných dat vyplynulo, že spolupráce učitelů a rodičů v lesní mateřské škole se liší od spolupráce ve veřejné mateřské škole, byla zjištěna daná specifika.

Klíčová slova: Spolupráce, mateřská škola, vztah školy a rodiny, formy spolupráce, komunikace, role rodičů

ABSTRACT

Bachelor thesis is aimed at revealing specifics in cooperation between teachers and parents in forest and public nursery school. The aim of the work is to describe and compare how teachers and parents collaborate in forest and public nursery schools, as well as to uncover forms of cooperation between teachers and parents in forest and public nursery schools. The theoretical section focuses on issues related to the relationship of nursery school and family, further defines the characteristics of public and forest nursery school, cooperation of teachers and parents in forest nursery school compared to public nursery school. The results of qualitatively oriented research are presented in the practical part. The data was obtained through a semi-structured interview with teachers and parents in a forest and public nursery school. Analysis of the data obtained showed that cooperation between teachers and parents in a forest nursery school differs from cooperation in a public nursery school, specificities were identified.

Keywords: Cooperation, kindergarten, school-family relationship, forms of cooperation, communication, role of parents

Poděkování:

Ráda bych touto cestou poděkovala především mé vedoucí doc. PaedDr. Janě Majerčíkové, Ph.D. za její cenné rady, věcné připomínky, trpělivost a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce. Další poděkování směřuje respondentům, kteří mi s ochotou poskytli odpovědi na mé otázky.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 SPOLUPRÁCE MATEŘSKÉ ŠKOLY A RODINY	12
1.1 ZAPOJENÍ RODIČŮ DO SPOLUPRÁCE	12
1.2 VZTAH MATEŘSKÉ ŠKOLY A RODINY	13
1.3 SPOLUPRÁCE UČITELŮ A RODIČŮ V MATEŘSKÉ ŠKOLE.....	14
1.3.1 Legislativní zakotvení spolupráce mateřské školy a rodiny	15
1.3.2 Role rodičů ve vztahu k mateřské škole	16
1.3.3 Formy spolupráce učitelů MŠ a rodičů.....	18
2 VEŘEJNÉ A LESNÍ MATEŘSKÉ ŠKOLY	20
2.1 VEŘEJNÉ MATEŘSKÉ ŠKOLY	20
2.1.1 Pojetí veřejné mateřské školy.....	21
2.1.2 Funkce veřejné mateřské školy	21
2.1.3 Formy spolupráce učitelů a rodičů ve veřejné mateřské škole	22
2.2 LESNÍ MATEŘSKÉ ŠKOLY.....	24
2.2.1 Pojetí lesní mateřské školy.....	25
2.2.2 Funkce lesní mateřské školy	26
2.2.3 Spolupráce učitelů a rodičů lesní mateřské školy	27
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	28
3 METODIKA VÝZKUMU.....	29
3.1 CÍLE VÝZKUMU A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	29
3.2 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU.....	29
3.3 POUŽITÁ METODA.....	30
3.4 SBĚR DAT.....	31
3.5 ZPRACOVÁNÍ DAT.....	31
3.6 LIMITY VÝZKUMU	31
4 INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT.....	33
4.1 DŮVODY VÝBĚRU DANÉHO TYPU PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	33
4.2 KOMUNIKACE	34
4.3 INFORMOVANOST RODIČŮ.....	35
4.4 VZTAH UČITELE A RODIČE	36
4.5 SPOLUPRÁCE UČITELŮ A RODIČŮ.....	37
4.6 FORMY SPOLUPRÁCE	39
5 DISKUSE.....	45
6 ZÁVĚRY VÝZKUMU	47

ZÁVĚR	51
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	52
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	54
SEZNAM TABULEK	55
SEZNAM PŘÍLOH	56

ÚVOD

Raný věk a předškolní vzdělávání dítěte je jedním z nejdůležitějších období, během kterého se utváří osobnost dítěte. Předškolní období dítěte by proto mělo být velmi podnětné. V mateřské škole toto prostředí utváří učitelky i rodiče, kteří se o vzdělávání svých dětí zajímají a přispívají k jeho kvalitě a efektivitě. Mezi učiteli a rodiči vzniká vztah, který je považován za prostředek, prostřednictvím kterého dochází ke vzájemné komunikaci a spolupráci. Vzájemná spolupráce je postavena na zapojení rodičů do vzdělávání svých dětí, komunikaci, vytvoření pozitivního vztahu, spolupodílení se na činnosti mateřské školy.

Díky vzájemné spolupráci získávají rodiče informace o dítěti, mají možnost se zapojit do společných akcí, prostřednictvím komunikace přispívají k efektivitě vzdělávání. Učitelům však pak také spolupráce s rodiči napomáhá při organizaci společných akcí, výletů, kterých se mohou účastnit. Tato spolupráce se v jednotlivých předškolních zařízeních odlišuje její formou a danými specifiky. Právě zjištění specifik spolupráce učitelů a rodičů je cílem bakalářské práce. Specifika lesní mateřské školy budou v práci porovnány s mateřskou školou veřejnou.

V teoretické části práce budou vymezena teoretická východiska související se spoluprací mateřské školy a rodiny, jimiž je vztah mateřské školy a rodiny, který je stavebním kamenem spolupráce. Bakalářská práce zahrnuje komunikaci, spolupráci učitelů a rodičů, role, ve kterých rodiče vystupují v rámci vzájemné komunikace s učiteli. V neposlední řadě práce obsahuje formy spolupráce využívané v mateřské škole. Druhá kapitola v teoretické části se zaměřuje na veřejnou a lesní mateřskou školu, především jejich pojetím vzdělávání.

Cílem bakalářské práce je odhalit a shrnout získaná specifika spolupráce učitelů a rodičů v lesní mateřské škole v porovnání s mateřskou školou veřejnou. Praktická část bakalářské práce přináší poznatky z oblasti spolupráce vnímané pohledem učitelů a rodičů z lesní a veřejné mateřské školy, které byly zjištěny na základě kvalitativně orientovaného výzkumu. Prostřednictvím polostrukturovaného interview odkrývá práce formy spolupráce v lesní a veřejné mateřské škole, porovnává úroveň jejich spolupráce.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SPOLUPRÁCE MATEŘSKÉ ŠKOLY A RODINY

Spolupráce je jedním ze základních prostředků, prostřednictvím kterého probíhá vztah školy a rodiny. Tento prostředek funguje na základě vzájemné komunikace, která probíhá mezi mateřskou školou, učiteli a rodiči.

Majerčíková, (2012) uvádí, že ve spolupráci mateřské školy a rodiny je důležitá také komunikace, která se může odehrávat přímou, ale i nepřímou formou. Získáváme představy, zkušenosti, ale především souvislosti účastníků, které dokreslují a dělají komunikaci zajímavou.

1.1 Zapojení rodičů do spolupráce

Vývoj dítěte ve značné míře ovlivňují rodiče, kteří jsou zodpovědní za jejich výchovu i vzdělávání. Právě v rodině začíná sociální život dítěte, vzniká zde důležitý vztah dítěte k pečující osobě. Domov je pro dítě místem, kde se cítí bezpečně, ale především je místem, které má rádo, kde se může realizovat. Společně s rodinou působí na psychický vývoj dítěte od dětství až po dospělost a podle Opravilové (2016) je rodina nenahraditelnou institucí, vyznačující se svou jedinečností a specifičností. V rodině dítě získává první sociální kontakt, osvojuje si základní normy chování, společenské role a dovednosti využitelné v dospělosti. S rostoucím věkem se role výchovy a vzdělávání přesouvá od rodičů do rukou pedagogických a specializovaných odborníků.

V předškolním věku si dítě prochází náročným obdobím způsobeným nástupem do mateřské školy, doprovázeným obavami a nejistotou. Tento strach se objevuje i u rodičů, kteří se musí vyrovnat s odloučením svého dítěte na část dne, ale i s obavami týkající se přijetí dítěte do kolektivu. Jak uvádí Šprachtová (2013) „*Mateřská škola je instituce, která zajišťuje péči o jí svěřené děti v době, kdy jsou jejich rodiče v zaměstnání. Pečuje o uspokojování základních potřeb dětí. Vytváří podmínky pro jejich osobnostní rozvoj. Nabízeným obsahem vzdělávání rozvíjí na profesionální úrovni klíčové kompetence v maximální dosažitelné míře u každého jedince.*“

Koťátková, (2008) říká, že dítě potřebuje při nástupu do mateřské školy jistotu a bezpečí, kterou nachází v osobnosti učitele. Opора a bezpečí může podpořit vztah učitele a rodiče v případě, pokud rodiče o své dítě jeví zájem, komunikují s učiteli. Tento vztah podporuje také rodiče, kteří mají o své děti strach, je pro ně obtížné se smířit s odloučením dítěte

z rodinného prostředí. Mateřská škola proto usiluje o úzké propojení s rodinnou výchovou, které je založeno na oboustranném vztahu.

Se vztahy školy a rodiny, úzce souvisí kooperace, která je jednou z forem, ale také jedním z výsledků společného přijetí cílů, strategie, či aktivního zapojení. Jedná se podle Majerčíkové (2012) o vztah s velkým rozměrem, který je komplikovaný v jeho vysvětlení a hodnocení.

Majerčíková (2015) uvádí i pojem partnerství, který spadá do problematiky vztahů mezi rodiči a učiteli. Tento pojem charakterizuje jako vzájemnou odpovědnost školy a rodiny, který je součástí základních kurikulárních a koncepčních dokumentů. Ve spolupráci školy a rodiny by škola měla vytvářet příznivé prostředí, měla by být pro rodiče místem bezprostředním a nejdostupnějším pro jakoukoli činnost.

1.2 Vztah mateřské školy a rodiny

Vztah mateřské školy a rodiny je ovlivněn rodinou. Rodina je jednou ze sociálních institucí, která je chápána jako soubor postavení, jež je založen na charakteru a vzájemných mezilidských vztazích. V současnosti se s pojmem rodina váže spousta vztahů, ke kterým inklinuje, a právě proto je rodina lépe specifikovaná funkcemi. Postavení rodiny v období socialistické společnosti v průběhu mnoha let ovlivnil vztah mateřské školy a rodiny. Vztah se vyznačoval jednosměrným získáváním informací a byl kladen důraz na vyřešení vzniklých problémů zaměřených na chování, docházku, ale také výsledky vzdělávání. V posledních letech podle (Horká, & Syslová, 2011) došlo ve vztahu mezi školou a rodinou k obratu a velkému posunu. Jak uvádí Rabušicová (2009) „*V současné době jsou rodiče, alespoň teoreticky, vnímáni jako nepominutelní aktéři výchovy a vzdělávání vlastních dětí. Vedle dítěte a učitele tvoří třetí nezbytný vrchol v pomyslném trojúhelníku vztahů v edukačním procesu.*“ Můžeme se setkat se škálou vztahů mezi mateřskou školou a rodinou, kde vztah hraje velkou roli a může ovlivnit chování rodičů a jejich vystupování vůči škole. Majerčíková (2015) říká, že vzájemná interakce umožňuje dítěti, ale i rodičům úspěšný vstup do mateřské školy, pomáhá dítěti ulehčit adaptaci na prostředí. Jak uvádí Majerčíková stěžejním východiskem je samotná snaha rodičů podílet se a proniknout do prostředí, ve kterém se rozvíjí osobnost dítěte. Učitelé by proto měli stanovit postupy a strategie, které umožní rodičům se zapojit a efektivně spolupracovat.

Vztah je celkově postaven na spolupráci učitelů mateřské školy a rodičů dětí, které mateřskou školu navštěvují. Podle Petrogiannis a Penderi (2014) je vztah také postaven na

každodenním kontaktu tedy vzájemné komunikaci. Tento vztah popisuje i RVP PV (2018) kde je uvedeno, že ve vztahu mezi učiteli a rodiči musí převládat otevřenost, důvěra, ale především porozumění a snaha spolupracovat. Spolupráce může následně probíhat na základě partnerského vztahu, přičemž učitel má větší možnost dítě dobře poznat. Tento vztah umožní rodičům seznámit se se vzdělávacími strategiemi a cíli předškolního vzdělávání, který je jedním z plánů ŠVP každé mateřské školy. V případě, že je vztah na jednostranné úrovni můžeme konstatovat, že se jedná o partnerství tedy o živý, trvalý proces, který musí být iniciován mateřskou školou. Úspěšná spolupráce je podle Syslové et al. (2016) založena na nastavení a udržování kladného klimatu mateřské školy. Předpokladem pro úspěšnou spolupráci je, aby se učitelé, rodiče i děti cítili v mateřské škole dobře a bezpečně.

Jak je již zmíněno výše, vztah můžeme vnímat v několika rovinách. Pro lepší pochopení jsem zvolila institucionální a personální úroveň vztahů mezi mateřskou školou a rodiči.

Institucionální úroveň vztahu školy a rodiny

Pokud se budeme bavit o institucionální úrovni spolupráce, bude se jednat o vztah institucí a organizací tedy školy a rodiny. (Majerčíková, 2012) Kontext institucionálního přístupu se objevuje ve Švédsku, kde jsou rodiče součástí předškolního vzdělávání dětí. Hlavním nástrojem podle Bicaj, Bytyqi, Azizi, & Xhemajli (2018) je pro vytvoření vztahu rodiny a školy komunikace a konverzace.

Personální úroveň ve vztahu učitelů a rodičů

Personální úroveň uvádí Majerčíková (2012), přičemž se jedná o vztah, který je založen na spolupráci učitelů a rodičů. Zaujímá postoj učitele a jeho reakce na podněty rodičů. Podle výzkumu máme dva rozdílné názory učitelů, kteří v prvním případě vnímají učitelé jako zprostředkovatele informací. V druhém případě, jsou učitelé, kteří považují za důležité rodičům oblast vzdělávání, výchovy jejich dětí nejen vysvětlit, ale především rodiče zapojit do celkového dění školy.

1.3 Spolupráce učitelů a rodičů v mateřské škole

Tato kapitola se bude zabývat spoluprací učitelů a rodičů v mateřské škole, pro kterou je jedním z hlavních činitelů rodina. Rodina je prostředí, ve kterém se formulují osobnostní vlastnosti, postoje dítěte k sobě samému, či k okolí. Druhým z hlavních činitelů je mateřská škola, která spolu s rodinou tvoří základní kámen pro efektivní spolupráci. Spolupráce je chápána jako vzájemná komunikace mezi učiteli a rodiči, vzájemná úcta, zapojení rodičů do

vzdělávání svých dětí, spolupodílení se na rozhodování o postupech podporující rozvoj a učení dítěte. Ve spolupráci se odráží též postoj učitele mateřské školy, protože ochota a schopnost učitele spolupracovat se promítá do chování rodičů a dětí, které je výchozím klimatem celé třídy. Pro vytvoření kladného vztahu Kořátková (2008) uvádí tři nedirektivní přístupy, kterými se můžeme osobnostně rozvíjet a zlepšovat svou komunikaci v roli učitele, rodiče. Prvním přístupem je akceptace, jejíž základem je přijetí, porozumění dítěte, rodiče či učitele. Spočívá v tom, že druhou osobu vnímáme bez zaujatosti, snažíme se ji vyslechnout a pochopit. Komunikace je postavena na neutrální pozici, neobjevuje se kritika ani odsuzování. Druhým přístupem je autenticita, která se vyznačuje vystupováním člověka před ostatními. Jeho chování je přirozené, nepředstírá to, co není, snaží se být vyrovnaný a při komunikaci srozumitelný. Posledním přístupem je empatie, díky níž dokážeme porozumět a zachytit komplexní prožívání, stav druhého člověka. Zpozorovat můžeme náladu, neklid, strach, obavy, spokojenost a další. Empatie je definována podle Kořátkové (2008) jako „*Vcítění se do prožitku druhého značí porozumění stavu, ve kterém se nachází, a jeho přijetí takového, jaký v té chvíli je.*“

Pokud jsou tyto tři znaky v souladu, vztahy se stávají pravdivé, přehledné, citlivé, což zajišťuje vnitřní rovnováhu, důvěru ve vztazích.

Spolupráce mezi učiteli a rodiči, jak již bylo zmíněno, si klade požadavky na vzájemnou komunikaci, která může probíhat buď verbálně nebo neverbálně. Komunikace neverbální, která je prvotní, tvoří základ kvalitního vztahu. S poznáváním je důležité začít u sebe, jak se vnímám, jak vypadám, co vypovídá z mé tváře, jak působím na ostatní. Tyto aspekty a mnoho dalších uvádí Lažová (2013), za ty, které bychom neměli jen tak podceňovat.

Komunikace s druhým jedince ať už verbální nebo neverbální by měla být vyrovnaná. Kořátková (2008) zmiňuje, že neverbálními znaky komunikace mohou být gesta, která vyjadřují například otevřenost, odmítání, neklid, strach. Komunikace neverbální se vyznačuje také vzdáleností mezi aktéry komunikace. Dalšími znaky jsou mimika, vyjadřující smích-úsměv, citové naladění, ale i oční kontakt, ve kterém lze spoustu vyčíst. Nechybí zde ani intonace hlasu, která komunikaci zbarvuje citoslovci a intenzitou. V neposlední řadě jsou to dotyky.

1.3.1 Legislativní zakotvení spolupráce mateřské školy a rodiny

V České republice se předškolní vzdělávání řídí zákonem č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, tedy tzv. Školský zákon,

vymežující obecné cíle a požadavky předškolního vzdělávání. Obsahuje taktéž podmínky spolupráce mateřské školy a rodiny.

Přesné legislativní zakotvení týkající se spolupráce mateřské školy a rodiny je ukotveno školským zákonem nebo vyhláškou č. 14/2005 Sb. o předškolním vzdělávání, která říká: „*Mateřská škola spolupracuje se zákonnými zástupci dětí a dalšími fyzickými osobami s cílem vyvíjet aktivity a organizovat činnosti ve prospěch rozvoje dětí a prohloubení vzdělávacího a výchovného působení mateřské školy, rodiny a společnosti.*“ (Vyhláška č. 14/2005 Sb. o předškolním vzdělávání)

Spolupráci mezi rodiči a mateřskou školou obsahuje konkrétněji Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, který uvádí několik stěžejních bodů. Vztahy mezi učiteli a rodiči v rámci spolupráce mají být otevřené, má převládat důvěra, porozumění, ale především ochota. Ze strany učitelů je potřeba porozumění rodičům a dětem, ale také potřeba dostatečného a pravidelného informování o dění ve škole. Rodičům má být poskytnuta možnost zapojit se nejen do pořádaných akcí mateřské školy, ale i do spolupráce při řešení problémů, plánování vzdělávacího programu mateřské školy apod. Jedním z důležitých požadavků RVP PV je, že „*Učitelé pravidelně informují rodiče o prospívání jejich dítěte i o jeho individuálních pokrocích v rozvoji i učení. Domlouvají se s rodiči o společném postupu při jeho výchově a vzdělávání.*“ Je zde uvedena také podpora rodinné výchovy v oblasti péče o dítě mateřskou školou, rodičům je nabízena porada v otázkách výchovy. (RVP PV, 2018, s. 34-35)

1.3.2 Role rodičů ve vztahu k mateřské škole

Učitelé mateřských škol se v předškolním vzdělávání setkávají se spoustou rodičů. Šmelová (2014) upozorňuje na to, že se rodiče od sebe liší svými potřebami, požadavky a hodnotami, na které musí být učitelé připraveni. Můžeme diferencovat dvě skupiny rodičů a to ty, kteří nemají zájem spolupracovat, nebo ty, kteří zájem mají a chtějí být informováni.

Rodiče a jejich zájem o vzdělávání dětí vnímáme v tom, že přichází do mateřské školy se zájmem, jsou ochotní vidět, naslouchat, ale především vnímat své dítě. Podle Rabušicové, Šedřové, Trnkové a Čiháčka, (2004) můžeme role rodičů ve vztahu k mateřské škole klasifikovat na:

- Rodiče jako klienti-zákazníci
- Rodiče jako partneři

- Rodiče jako občané
- Rodiče jako problém

Rodiče jako klienti-zákazníci mají možnost si svobodně vybrat, do jaké školy své dítě dají. Tudíž dochází mezi školami k rivalitě, a to v oblasti zlepšování kvality vzdělávání, v nabídce volného času, ale také v oblasti kurikula. Zásadní oblastí je však spolupráce rodičů se školou, neboť právě spolupráce může z velké části ovlivnit kvalitu dané školy. Tento předpoklad se jeví jako problematický, protože rodiče jako zákazníci mají možnost uplatnit své požadavky, nebo je nevyjádřit vůbec. Dochází k tomu, že rodiče prosazování svých zájmů zvažují, jsou spíše těmi, kteří se na vzdělávání nespolutopí. Pokud jsou rodiče se školou spokojeni, jejich dítě ve škole zůstává, pokud spokojeni nejsou, dítě přechází do jiné školy.

Rodiče jako partneři-partnerství nabízející rovnoprávný vztah mezi rodiči a učiteli, ale také vzájemné přijetí partnera pro rozvoj dítěte. Snaha učitelů potlačit roli učitele jako odborníka, díky které přijímají od rodičů podněty, obohacující jejich práci, prostřednictvím jakéhokoliv sdělení, které považují za cenné. Ve vztahu se však rovnost učitelů a rodičů zpochybňuje, proto vznikají nové pohledy na partnerství. Domníváme se, že partnerský vztah není skutečností, ale jde o proces, kterého chceme v mateřských školách ve vztahu mezi rodiči a učiteli dosáhnout. Rodiče vůči škole mohou zaujímat roli výchovných partnerů, ale také roli sociálních partnerů. Obě tyto role jsou postaveny na zájmu rodičů, přičemž se liší způsobem cesty, kterou si zvolí. Partnerství vzniká na základě dlouhodobého budování vztahu, který je v současné době založen na vzájemném porozumění.

Rodiče jako občané-jedná se o typický vztah označující rodiče jako občany, kteří uplatňují svá práva a svou odpovědnost vzhledem ke škole. Podmínkou uplatňování individuálních nebo kolektivních práv je samotná aktivita rodičů. Pozornost je zaměřena nejen na legislativní zakotvení, ale především na to, jak pojmají občanskou společnost v jiných zemích. Občané mohou být účastníky veřejné politiky, ale také se mohou angažovat do aktivit a spolupracovat na rozvoji komunit. Jak je již zmíněno, vztah rodičů ke škole závisí na podmínkách „občanství“ v jednotlivých zemích.

Rodiče jako problém-v prvních fázích budujícího vztahu dochází k problémům. V první řadě to je skupina rodičů- „nezávislých“, kteří s učiteli komunikují jen minimálně, výsledky svých dětí sledují zpozzdálí a školou sdílené hodnoty rodiče tolerují. Problém školy se jeví v zaznamenání vzájemných vztahů, které učitelé nemohou vyjádřit. Druhou skupinou jsou „špatní“ rodiče, kteří se nezajímají o výchovu a vzdělávání svých dětí. Svůj nezáměr

projevují i ve vztahu k učení dětí, nepodporují je, neakceptují názory dané školou, ba dokonce je ignorují. Většinou se jedná o rodiče, kteří řeší svůj nějaký problém nebo rodiče žijící na okraji společnosti (workoholici, alkoholici, nemocní apod.). V neposlední řadě se zde řadí i rodiny s odlišnou kulturní sférou. Toto označení špatných rodičů mohou dostat i rodiče, kteří neplní své povinnosti ani v rámci své rodiny, ale i rodiče, kteří postrádají zásadní sociální kompetence. Problémovou skupinou mohou být i „snaživí“ rodiče, jež se o své děti zajímají ve velké míře. Snaží se účastnit setkání, komunikovat, dávají znát svoji podporu škole, vyžadují od učitelů zprávy o pokrocích jejich dětí. Problémem zde může být následné dosažení výhod pro dítě, což se může jevit jako podezřelé.

1.3.3 Formy spolupráce učitelů MŠ a rodičů

Prostřednictvím zapojení rodičů a vytvoření partnerského vztahu s nimi, můžeme dosáhnout dobrých výsledků v rozvoji dítěte. Mateřská škola by tedy měla udržovat kontakt s rodiči dětí a poskytovat různé formy spolupráce. (Syslová, 2017) Podle Gardošové a Dujkové (2012) spolupráce a komunikace mezi rodiči a učiteli v programu Začít spolu probíhá prostřednictvím přímých a nepřímých forem. Nepřímými formami spolupráce a komunikace mohou být informace na nástěnkách, dotazníky, zápisníky dětí, či školní časopis. Zato přímé formy spolupráce jsou založeny na účasti rodičů, a to například porady učitele s rodiči, zapojení rodičů do dění třídy apod.

Mezi nejčastější formy spolupráce v mateřské škole jsou považovány třídní schůzky, dny otevřených dveří, besídky, účast rodičů na akcích pořádaných mateřskou školou (sportovní akce, výlety apod.), ale i rozhovory prováděné individuálně s rodiči a učiteli. (Kropáčková, 2017) V současné době jsou formy ještě obohaceny dalšími možnostmi, které uvádí Lažová (2013).

Třídní schůzky slouží jako předání důležitých informací rodičům. Probíhají spíše neformálně, kdy je rodičům nabídnuto místo k sezení, či dokonce malé občerstvení v podobě kávy nebo čaje. Ředitel i učitelé by měly být připraveny na jakékoliv dotazy i kritiku.

Společné akce patří mezi oblíbenou formu spolupráce rodičů, dětí a pedagogů. Cílem společných akcí je se setkat, více se seznámit, ale také zažít společné chvíle. Rodiče se mohou do společných akcí zapojit, například malým občerstvením, hrou, či zajímavým nápadem. V mateřských školách se většinou připravují besídky, čarodějnice, sportovní odpoledne, ale také dílny, ve kterých probíhá kreslení, keramika, výtvarné tvoření, či zpívání.

Mezi formy spolupráce řadí Lažová (2013) také nástěnky a vývěsky, ale sama se nad nimi pozastavuje. Některé mateřské školy mají nástěnky a vývěsky sloužící na sdělení týdenního jídelníčku, na důležitá upozornění, ale je zde otázka. Čtou to rodiče? Zamýšlí se na tím, zda by nebylo lepší dát každému rodiči vytištěné sdělení, aby si jej přečetli doma. Také se pozastavuje nad tím, jestli nástěnky s výtvarnými pracemi dětí nevzbuzují v rodičích soutěživost, kdo má šikovnější dítě.

Moderní formou komunikace a spolupráce je e-mail nebo webové stránky školy, které celoplošně a rychle zprostředkovávají informace a zprávy. Tento způsob komunikace by však neměl nahradit kontakt „face to face“, protože i když je e-mail rychlou technologií, nikdy nenahradí osobní kontakt s rodiči. V tomto případě by se podle Lažové (2013) mohlo stát, že rodiče začnou mateřskou školu ignorovat. Mateřské školy poskytují rodičům také konzultační hodiny, ve kterých se na učitelky mohou obrátit.

Syslová (2017) uvádí, že mnohé mateřské školy pravidelně informují rodiče o pokrocích, o výsledcích učení jejich dětí. Rodiče prostřednictvím komunikace s učiteli znají školní i třídní vzdělávací plány, cíle, připravované akce. V některých mateřských školách probíhají konzultační hodiny, na kterých se učitelé domlouvají na zlepšení slabých stránek dětí, zároveň vyzdvihují dětské pokroky. Konzultační hodiny probíhají 2-3x ročně, kdy je rodičům představené dětské portfolio. Rodiče se s učitelkami domlouvají na týdenních plánech, připravovaných akcích prostřednictvím e-mailu, Facebooku, či hovorem.

2 VEŘEJNÉ A LESNÍ MATEŘSKÉ ŠKOLY

Společensko-politické změny po roce 1990 přinesly podle Kořátkové (2008) jiný pohled zaměřený na dítě „*K dítěti a jeho individuálním potřebám citovým, socializačním a vzdělávacím. Otevřely svou práci rodinám a uvolnily prostor pro vstup alternativních směrů do našeho výchovně vzdělávacího působení*“ (Kořátková, 2008) Proto se v současné době setkáváme se širokým výběrem různých typů mateřských škol.

Kořátková (2008) klasifikuje mateřské školy na:

- Běžné mateřské školy, jež jsou zřizovány obcí. Charakteristické jsou vlastním školním vzdělávacím programem, který si samy tvoří na základě možností, podmínek a Rámcového vzdělávacího programu.
- Soukromé mateřské školy, které obecně splňují vzdělávací cíle pro předškolní vzdělávání, se kterými by měli být rodiče seznámeni.
- Mateřské školy církevní, jejichž zřizovatelem je příslušná církev, a jako již zmíněné typy si samy zpracovávají školní vzdělávací program.
- Alternativní školy, které se vyznačují alternativními programy jako jsou například Waldorfská mateřská škola, Mateřská škola Marie Montessori nebo Daltonská mateřská škola.
- Moderní alternativy, mezi které řadíme Mateřskou školu s programem Začít spolu a Mateřskou školu s programem podpory zdraví.

2.1 Veřejné mateřské školy

Veřejné mateřské školy jsou instituce, které jsou zřizovány státem, krajem, obcí, nebo sdružením více obcí. Mateřská škola je zakotvena školským zákonem, příslušnými předpisy a je zapsána do soustavy škol. Poskytuje edukaci dětí před vstupem do primárního vzdělávání v rámci, které můžeme pozorovat některé společné znaky například v organizaci.

„Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Předškolní vzdělávání vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání. Předškolní vzdělávání napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání a poskytuje

speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.“ (Školský zákon 561/2004 Sb.)

2.1.1 Pojetí veřejné mateřské školy

Mateřské školy si vytváří na základě Rámcového vzdělávacího programu své vlastní školní vzdělávací programy, nazývané také jako školní kurikulum, které jsou specifické pro danou MŠ. Vyznačují se svou představou o dosažení vzdělávací cílů, pracovních postupů, ale také očekávaných výstupů vzdělávacích oblastí. Kořátková (2008) uvádí, že podle Walterové kurikulum můžeme dělit na tři oblasti-formální, neformální a kurikulum skryté. Formálním kurikulem se rozumí směřování školy. Spolupráci, společné mimoškolní aktivity a další řadíme do neformálního kurikula a skryté kurikulum obsahuje vybavení školy, vzdělání učitelů apod. Při tvorbě Školního vzdělávacího programu se MŠ řídí podmínkami, ve kterých se nachází například sportovní a kulturní využití. Název programu může mít spojitost se zaměřením školy, ale není to podmínkou. Cílem edukace dětí je výchovně vzdělávací funkce, jejíž obsah by měl být také součástí školního programu. Zmiňuje se i o třídních vzdělávacích programech daných tříd, vyhodnocování práce v organizační, pedagogické i ekonomické oblasti, nabízí možnosti spolupráce školy s rodinou.

Konkrétnějším dokumentem je již zmiňovaný třídní vzdělávací program dostupný stejně jako školní vzdělávací program i pro rodiče dětí. Vychází z Rámcového vzdělávacího programu a je tvořen na daný školní rok pedagogickými pracovníky příslušné třídy. Obsahem je záměr, tedy směřování pedagogické práce, cíle, obsah práce a metody.

Nové pojetí se zcela liší od tradiční představy působení na dítě, na rozdíl od jednostranného procesu, kdy učitel vyučuje a dítě se učí. Nové pojetí vidí dítě jako aktivního a samostatného jedince, který participuje na svém vývoji a aktivně se zapojuje mezi ostatní. Podle Opravilové (2016) „*Nové pojetí klade důraz na přirozenost a spatřuje smysl předškolního vzdělávání v tom, že dítěti poskytuje příležitost samostatně získávat hodnotné zkušenosti ve všech oblastech osobnostního rozvoje.*“

2.1.2 Funkce veřejné mateřské školy

Horká a Syslová (2011) poukazují, že funkce mateřské školy vychází z požadavků kurikulárních dokumentů, jejichž definice se z pohledu více autorů liší. Zmiňují se o Walterové (2009), která definuje funkci ochrannou, kvalifikační, diagnostickou, politickou

a další, ale také o Janíkovi (2009), který poukazuje na funkce personalizační, enkulturační nebo socializační. Horká a Syslová uvádí pět základních funkcí jimiž jsou:

- socializační-vstup dítěte do života společnosti, seznamování se společenskými rolami a vztahy, osvojování si etických norem, respektu k odlišnostem (národnost, náboženství, rasa,...),
- personalizační-dítě formuje svoji osobnost, přijímá zodpovědnosti za své jednání a chování,
- hodnotová-osvojování si hodnot a postojů potřebných pro život (sport, přátelství, zdraví, práce),
- kvalifikační-předává dětem znalosti a kompetence využitelné v budoucnosti,
- integrační-omezování předčasného výběru, v návaznosti na svět dospělých.

Funkce mateřské školy se na základě změn ve společnosti mění. V dnešní době můžeme říci, že mateřská škola je místem podpory sociálního rozvoje, socializace dítěte a také místem, kde se dítě připravuje na svůj život.

2.1.3 Formy spolupráce učitelů a rodičů ve veřejné mateřské škole

Mateřské školy mají ve svém ŠVP obsazeny podmínky pro spolupráci s rodiči dětí a učitelé mají povinnost si vytvořit podmínky, které jsou na úrovni jednotlivých tříd. Tyto podmínky jsou specifikovány v RVP PV (2018).

Pedagog mateřské školy ve vztahu k rodičům:

- umožňovat podílení se na tvorbě programu mateřské školy i jeho hodnocení,
- usilovat o partnerský vztah rodičů a školy,
- umožňovat rodičům participaci na činnostech jejich dětí ve třídě mateřské školy,
- vést s rodiči průběžný dialog o dítěti, o jeho rozvoji a učení, jeho prospívání.

Mateřská škola by měla nabízet první setkání učitelů a rodičů formou rozhovoru ještě před samotným nástupem dítěte do MŠ, prostřednictvím které se rodiče seznámí s prostředím, organizací, učiteli a dalšími okolnostmi. Rozhovor by měl probíhat na profesně-přátelské úrovni. Rodič by měl učitele seznámit s přijatým dítětem, s výchovnými styly rodiny, se specifiky a klimatem rodiny. Mezi učiteli a rodiči se může po prvním rozhovoru objevit vzájemná důvěra, která je počátkem partnerského vztahu. Syslová et al. (2016) uvádí, že

spolupráce mezi učiteli mateřské školy a rodiči dětí může probíhat v rámci přítomnosti rodiče ve třídě, prostřednictvím třídních schůzek, konzultačních hodin, nebo společných akcí pořádaných na úrovni třídy.

Přítomnost rodiče ve třídě-spolupráce probíhá na základě pozorování dítěte jeho rodičem, během kterého může zjistit, jak se dítě projevuje v kolektivu dětí, jak komunikuje s učiteli, jaké si vybírá činnosti, co mu jde ba naopak, co mu dělá potíže. Díky této formě spolupráce můžeme rodiče vyvést z omylu, který si často myslí. Rodiči je nabídnuta možnost sledovat chování učitele, jeho komunikaci s dětmi, může se ptát na výchovné cíle, postupy, metody při práci s dětmi.

Třídní schůzky jsou organizovány za jakýmkoliv účelem v předem domluvený čas obvykle ve třídě mateřské školy. Na začátku schůzky by měla být navozená příjemná atmosféra, rodiče by se měli cítit dobře. Učitel by měl stanovit daná pravidla, se kterými budou rodiče souhlasit, musí být také sdělen obsah schůzky, pro případné dotazy rodičů. Během třídní schůzky může učitel rodiče seznámit s aktivitami dětí, obohacením může být beseda odborníka. Ze třídní schůzky musí vycházet závěry, které mohou obsahovat plán společné akce s rodiči, či jinou nabídku spolupráce.

Konzultační hodiny slouží ke vzájemné spolupráci učitelů a rodičů, během které jsou rodičům sdělovány pokroky v rozvoji a učení, ale také oblast prospívání jejich dětí. Dále jsou směřovány ke hledání společných postupů při výchově a vzdělávání dětí. Konzultační hodiny jsou většinou 3x až 4x ročně, jejich cílem je zlepšit vzájemné působení na dítě, na jeho chování a prospívání. Během konzultace je rodičům umožněno nahlédnutí do portfolia, které rodiči ukazují pokroky, či nedostatky jejich dětí. Poté je veden rozhovor nad portfoliem dítěte, během kterého může rodič otevřeně komunikovat a sdělit učitelům například aktuální stav dítěte, nebo zásadní informace ovlivňující jeho dětský vývoj. Mezi učiteli a rodiči je důležitá oboustranná důvěra, vstřícnost a otevřenost.

Společné akce s rodiči na úrovni třídy vycházejí z akcí dané mateřské školy, na kterých se rodiče podílejí. Společné akce prohlubují vztah mezi učiteli a rodiči, obohacují zúčastněné o nové zkušenosti, dovednosti a vědomosti. Akcemi mohou být například pečení koláčků, rohlíčků spojené s příjezdem sv. Martina, čtení dětem před odpoledním odpočinkem, dílničky nebo představení povolání rodičů.

2.2 Lesní mateřské školy

Myšlenka využívat při výchově přírodní prostředí přišla v druhé polovině 20. století v Dánsku, kde vznikly první lesní mateřské školy. Tato myšlenka se rozšířila například do Švédska, Švýcarska, Rakouska, ale také do Německa. Russell et al. (2013) uvádí, že lesní mateřské školy mohou mít značný vliv na zdraví a vývoj dítěte, díky přírodnímu prostředí dochází ke snížení stresu, zvyšuje se pozornost, trpělivost, sebekázeň, děti jsou následně více kreativní, ale především mají lepší imunitu i méně úrazů.

V současné době lesní mateřské školy fungují na základě filozofie „lesní pedagogiky“, v níž je důraz kladen na kladný vztah a úctu k přírodě, který dětem otevírá cestu k rozvoji tvořivosti, samostatnosti a aktivního zapojení. Vzdělávání v lesní mateřské škole probíhá prostřednictvím prožitku a učením hrou, do nichž je zahrnuta ekologická a environmentální výchova.

Podle školského zákona č. 561/2004 Sb. „*Za lesní mateřskou školu se považuje mateřská škola, ve které vzdělávání probíhá především ve venkovních prostorách mimo zázemí lesní mateřské školy, které slouží pouze k příležitostnému pobytu. Zázemí lesní mateřské školy nesmí být stavbou.*“

Opravilová (2016) uvádí, že v Česku se myšlenka o založení lesní mateřské školy objevila až v 21. století, avšak dnes se na tuto myšlenku klade větší pozornost. Lesní mateřské školy jsou součástí Asociace lesních mateřských škol, které v České republice sdružují asi 1200 mateřských škol a klubů. Jsou součástí školských zařízení, rejstříku škol, ale taktéž jsou v souladu s dokumentem pro předškolní vzdělávání.

V roce 2010 byl vydán praktický manuál, který představuje lesní mateřskou školu jako typ ekoškoly jejíž „*Základním znakem lesní mateřské školy (dále LMS) je, že většina programu probíhá „venku za každého počasí“ v prostředí přírody.*“ (Vošahlíková, 2010) Déle se vyznačuje v porovnání s běžnými mateřskými školami nižšími náklady na provoz. LMS můžeme dělit na dva typy, které se liší svou organizací.

Lesní MŠ samostatné, které mají své umístění například v jurtě nebo srubu. V České republice jsou to většinou marigotky, které jsou po finanční stránce nejvýhodnější. Jsou vybaveny kuchyní, místem na spaní, či místem pro sezení a úschovnu pomůcek. Není podmínkou, že samostatná lesní MŠ musí mít pevné zázemí, v takovém případě se domlouvají s jinými institucemi, kde tráví čas v nepříznivém počasí.

Vošahlíková (2010) se zmiňuje o integrovaných lesních MŠ, které jsou rozšířeny především v Dánsku a objevují se v nich prvky běžné mateřské školy. Zde můžeme členit dvě odlišné organizace, a to běžnou MŠ, která obsahuje lesní třídu nebo LMŠ se zázemím v běžné MŠ. Lesní třída poskytuje dětem celodenní péči a její program je zasazen do prostředí lesa a přírody. V druhém případě se můžeme bavit o ověřování podmínek lesní mateřské školy v zázemí Mateřské školy Semínko v Toulcově.

Lesní mateřské školy se potýkají podle Opravilové (2016) s kritickými ohlasy, které jsou situovány na vzdělávací nabídku, konkrétně na využití literárních, výtvarných a hudebních příležitostí. Také se zaměřují na zdraví a bezpečnost v nepříznivých podmínkách, jako jsou nízké teploty, povětrnostní podmínky, nebezpečí úrazu nebo dětské nemoci, alergie. Opravilová (2016) také uvádí, že postupem času LMŠ prochází změnami, úpravami, mění se požadavky na obsah vzdělávání dětí, kvalifikaci učitelů. LMŠ se snaží zlepšit vzdělávací oblasti a nabídku programů. V současné době je zjištěno, že LMŠ mají úspěch víceméně u mladších rodičů, kteří usilují o zdravý a optimální rozvoj svého dítěte, celé rodiny.

2.2.1 Pojetí lesní mateřské školy

Lesní mateřské školy se ve svém programu zaměřují především na pobyt na čerstvém vzduchu v lese, či v přírodě. Dítě se na základě svých zážitků a zkušeností setkává a seznamuje se samotnou přírodou, rozvíjí si pozornost, sebedůvěru, ale také se učí spolupráci a vnímání svého těla. Zaměření není situováno jen na přírodu, ale objevují se zde také činnosti rozvíjející jemnou motoriku, rozvoj řeči, oblasti školní připravenosti, či výtvarné činnosti.

Pobyt venku je pro děti velmi důležitý, podporuje vývoj z pohledu tělesné, citové i duševní oblasti. Prospívá prevenci nemocí a úrazů, ale také celému imunitnímu systému jedince. Dítě navštěvující lesní mateřskou školu si prostřednictvím hry rozvíjí svou fantazii, seznamuje se s přírodou, podporuje komunikační schopnosti, vytrvalost, kreativitu a schopnost soustředění. Přírodní prostředí dítěti umožňuje prožívat a vnímat pomocí všech smyslů, a tak si vytváří vztah. Učení dítěte je založeno na získávání nových poznatků prostřednictvím pozorování, pokusu, praktických zkušeností a prožitků.

Kapuciánová (2010) se zmiňuje i o programu Dětské farmy, který se zaměřoval na stálý pobyt na vzduchu a slunci, ale také na tělesnou výchovu, která byla základem duševního zdraví, duševní výchovu vycházející ze zkušeností dětí. Třetí složkou byla mravní výchova, která probíhá v rodině.

Kompetence dětí, které uvádí Vošahlíková (2010) situované na lesní mateřskou školu se objevují v daných oblastech:

- Pohyb v lese, kde se děti realizují v nejrůznějších možnostech pohybu. Běhají, skáčou, přelézají, padají. V průběhu pobytu jsou děti na čerstvém vzduchu, přizpůsobují se podmínkám.
- Poznávání přírody probíhá u dítěte všemi smysly, vnímají zvuky, proměny teploty, vůně a další. Děti v přírodě poznávají funkce a vlivy přírody na člověka. Získávání znalostí umožní pedagog, či odborník na danou oblast (myslivec, hajný, včelař,...)
- Tvoření a stavění lesa, přičemž jsou dětem nabídnuty výtvarné pomůcky například lepidlo, nůžky, papír, vlna a další. Děti od 4 let mají k dispozici nářadí (pilu, hřebíky, kladivo) za pomoci, kterého si mohou postavit les. Stanoveným pravidlem je však práce s mrtvým dřevem v sedě.
- Učení společně a vzájemně probíhá v patnáctičlenné skupině LMŠ, kde se děti navzájem dobře poznávají, znají. Poté děti vědí, koho si vybrat, když potřebují pomoc.

Lesní mateřské školy vychází i z kompetencí, jimiž jsou: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence činnostní a občanské. Tyto kompetence se uskutečňují prostřednictvím spoluúčasti na aktivitách spojených s přírodou, ale také blízkým spojením s přírodou.

2.2.2 Funkce lesní mateřské školy

Lesní mateřské školy poskytují dětem příležitosti spojené s poznáváním a budováním kladného vztahu k přírodě. Náplní jsou aktivity probíhající ve venkovním prostředí, přičemž se musí brát ohled na roční období a jeho okolnosti jimiž jsou zvířata, klima, povětrnostní podmínky, ale také se aktivity odvíjí od zájmu dětí a připravenosti učitele. Aktivity probíhají někdy ve skupinách, přičemž se děti navzájem podporují, řeší problémy, spolupracují, ba naopak děti pracují i samostatně. Lesní mateřské školy se odráží o přírodní vědy, umění, tělesnou výchovu, matematiku, literaturu a další. (Andrachuk, Edgar, Eperjesi, Filler, Groves, Kaknevicus, & Young, 2014)

Studie studentů ve Skotsku v roce 2009 přinesla přehled funkcí lesních mateřských škol, jimiž je poskytování a rozvíjení dovedností pro učení, práci a pro život. LMŠ připravuje děti na budoucnost v globalizované společnosti, což vede k porozumění a vášni o životní

prostředí a lásce k němu. Podporuje děti k rozvoji důvěry, vytrvalosti a odhodlání. Povzbuzuje k přemýšlení o dopadu na péči o zdraví, životní prostředí, společnost a ekonomiku. Představuje zlepšení zážitků prostřednictvím hry, během které dochází k uspokojení potřeb dětí. Zlepšuje fyzickou zdatnost dětí. (Robertson, Martin, Borradaile, & Alker, 2009)

2.2.3 Spolupráce učitelů a rodičů lesní mateřské školy

Rodiče jsou považováni za nejvýznamnější partnery, spolupodílejí se na tvorbě programu školy, pomáhají učitelům při realizaci opatření finanční podporou, nebo dobrovolnou prací. Na spolupráci se v neposlední řadě výrazně projevují děti, kterým je nabídnuta možnost výběru. Vošahlíková (2010) ve své knize uvádí spolupráci s rodiči v dětském klubu Šárynka, kde se snaží o vytvoření přátelského vztahu mezi rodiči, vzájemnou podporu, řešení problémových situací, sdílení zkušeností, ale také pomoc při hlídání dětí. Předpokladem pro porozumění potřebám dětí je v dětském klubu seznámení učitelů s rodiči. Úspěšná spolupráce je postavena na komunikaci mezi učiteli a rodiči. Dětský klub Šárynka si pro vzájemnou a efektivní komunikaci zvolila zástupce z řad rodičů, kteří se zapojují do organizací akcí, informují rodiče a starají se o chod klubu. Mezi učiteli a rodiči pravidelně probíhá komunikace při předávání dětí, ale také před vstupem do klubu, kdy učitel prostřednictvím návštěvy seznamuje s rodinou a blíže poznává dítě.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 METODIKA VÝZKUMU

Pro výzkum bakalářské práce byl zvolen kvalitativní přístup. Ke sběru dat byla využita metoda kvalitativně orientovaného výzkumu, jako nástroj pro sběr jednotlivých dat bylo zvoleno polostrukturované interview. Na základě studia příslušné odborné literatury byla stanovena východiska pro praktickou část. Přesnější popis jednotlivých částí je uveden v podkapitolách níže.

3.1 Cíle výzkumu a výzkumné otázky

Hlavním cílem výzkumu bylo odhalit specifika spolupráce učitelů a rodičů v lesní mateřské škole.

Dílčí výzkumné cíle:

- Popsat a porovnat, jak probíhá spolupráce učitelů a rodičů v lesní a veřejné mateřské škole.
- Odkrýt formy spolupráce mezi učiteli a rodiči v lesní, veřejné mateřské škole.

Ze stanovených výzkumných cílů byly vyvozeny výzkumné otázky.

Hlavní výzkumná otázka zní: Jaká jsou specifika spolupráce učitelů a rodičů v lesní mateřské škole?

Dílčí výzkumné otázky:

- V čem se odlišuje spolupráce učitelů a rodičů v lesní mateřské škole od mateřské školy veřejné?
- Jaké formy spolupráce užívají učitelé a rodiče v lesní a veřejné mateřské škole?

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor je složen z učitelů a rodičů z jednotlivých mateřských škol. Vybraní respondenti byli nejdříve zvoleni na základě známosti, další byli následovně osloveni po jejich doporučení (metoda „snowballing“). Šlo o kritériový výběr, jelikož byla předem stanovena následující kritéria: učitel ve veřejné mateřské škole, učitel/průvodce v lesní mateřské škole, rodič předškolního dítěte ve veřejné mateřské škole, v lesní mateřské škole.

Výzkumný soubor byl tvořen respondenty ženského pohlaví, jelikož učitelé mateřských škol jsou převážně ženy, a stejně tak jsou v kontaktu se vzdělávacím zařízením častěji matky.

Konkrétně se jednalo o 3 učitelky a 3 rodiče z předem vybrané veřejné mateřské školy, 3 učitelky ze dvou lesních mateřských škol, 2 učitelky a 2 rodiče z lesního klubu. Věkové rozmezí respondentů je 25 až 47 let, přičemž učitelky mají minimálně dvouletou praxi. Všechny mateřské školy (včetně lesního klubu) se nachází ve Zlínském kraji. Bližší charakteristika byla upravena pro zachování anonymity dotazovaných respondentů. Informace o jednotlivých respondentech jsou shrnuty v tabulce č. 1.

Tabulka č. 1: Údaje o respondentech

Respondent	Typ MŠ	Věk	Učitel/rodič
1	Veřejná MŠ	38	Rodič
2	Veřejná MŠ	42	Rodič
3	Veřejná MŠ	35	Rodič
4	Veřejná MŠ	47	Učitelka
5	Veřejná MŠ	32	Učitelka
6	Veřejná MŠ	25	Učitelka
7	Lesní MŠ	30	Učitelka
8	Lesní MŠ	35	Učitelka
9	Lesní MŠ	33	Učitelka
10	Lesní klub	30	Rodič
11	Lesní klub	32	Rodič
12	Lesní klub	42	Učitelka
13	Lesní klub	41	Učitelka

3.3 Použitá metoda

Výzkumná část bakalářské práce vycházela z kvalitativního výzkumu, výzkumnou metodou bylo polostrukturované interview s učiteli a rodiči ve veřejné a lesní MŠ. Podle Skutíla (2011) právě polostrukturované interview dává možnost přímého kontaktu s respondenty, umožňuje získat důvěrné informace.

Předem byla vybrána témata, která byla předmětem polostrukturovaného interview: pozitiva a negativa mateřské školy, spolupráce mezi učiteli a rodiči v mateřské škole, komunikace ve vztahu k učitelům a rodičům dětí v mateřské škole, vztah k učitelům a rodičům, formy spolupráce mezi učiteli a rodiči v lesní a veřejné mateřské škole. Otázky interview byly respondentům kladeny tak, aby se na dané téma mohli rozmluvit, záměrně nebyly voleny

otázky, na které lze odpovědět ano/ne. Kladené otázky v interview byly pro učitele a rodiče odlišné, vždy se zaměřovaly na danou skupinu respondentů.

3.4 Sběr dat

Respondentky byly předem osloveny a seznámeny se záměrem výzkumného šetření. Byl dohodnut termín a potřebné podrobnosti spojené s náležitostmi interview. V důsledku epidemiologické situace spojené s Covid-19 nemohlo interview probíhat standardním způsobem – osobní setkání, proto byla zvolena alternativa skrze mobilní telefon nebo online hovor. Samotnému jádru interview předcházela neformální rozvor – vzájemné představení a uvedení respondenta do problematiky.

Respondenti byli seznámeni se způsobem zaznamenávání informací, které proběhlo prostřednictvím záznamu na diktafon, přičemž byli informováni o zachování jejich anonymity při zpracování dat. Byli obeznámeni s tím, že nemusí odpovědět na všechny otázky, a že mohou z interview kdykoliv odstoupit. Pro ztvrzení těchto náležitostí byl respondentům předložen informovaný souhlas (viz příloha č. 1.), který byl zaslán prostřednictvím e-mailu a obratem vyplněn, podepsán a zaslán zpět. Poté proběhlo samotné interview, přičemž nejdelší trvalo asi padesát minut, další interview probíhaly přibližně třicet minut, respondentky byly velmi ochotné participovat.

3.5 Zpracování dat

Získané výpovědi, které byly nahrávány na diktafon, byly následně doslovně přepisovány a po předchozí domluvě s respondenty smazány. Přepsané výpovědi respondentů byly důkladně přečteny a posléze byla využita metoda otevřeného kódování. Jednotlivé úseky textu byly označovány a byly jim připisovány kódy, které tvořila jednoduchá slova a slovní spojení. Příbuzné kódy byly následně seskupovány a na jejich základě byly vytvořeny kategorie.

3.6 Limity výzkumu

Za limit výzkumu lze považovat výběr daných mateřských škol. Výzkum se uskutečnil ve vybrané veřejné mateřské škole, dvou lesních mateřských školách a v lesním klubu ve Zlínském kraji. Zajímavé výsledky by mohla přinést i data získaná z více veřejných mateřských škol, také komparace více výpovědí respondentů z řad rodičů. Za další limit by se dala považovat nepřítomnost zástupců mužského pohlaví.

V případě, že by byl výzkum prováděn opakovaně, bylo by přínosnější a příjemnější se setkat s respondenty osobně. Bohužel současná epidemiologická situace spojená s onemocněním Covid-19 tuto možnost neumožnila.

4 INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT

Získaná data byla zpracována do jednotlivých kategorií, které jsou interpretovány níže.

4.1 Důvody výběru daného typu předškolního vzdělávání

Ukázalo se, že rodiče dětí, které navštěvují veřejnou mateřskou školu při rozhodování, volbě předškolní vzdělávání vycházeli z předchozích zkušeností starších dětí. Faktorem pro volbu dané MŠ byla i dostupnost a znalost personálu. Respondentka č. 1 sama danou veřejnou MŠ navštěvovala a má ji spojenou s vlastními zážitky. Hlavním důvodem respondentky č. 2 byla mimo jiné i přítomnost známých dětí. „*Spolužáci dcery, se kterými se znala z dětských hřišť a různých akcí*“, uvedla. Respondentka tímto krokem chtěla také usnadnit svému dítěti nástup do MŠ, který by byl pro dítě jinak náročnější. Největší pozitivum veřejné mateřské školy rodiče shledávají ve všeobecné přípravě dětí na vstup do základní školy a ve vytvoření hlubších kamarádských vztahů dětí, které jsou zároveň potenciálními spolužáky.

V případě lesní mateřské školy respondentky uvádí jako důvod výběru alternativního vzdělávání menší počet dětí, zaměření se na individuální zvláštnosti dětí, obrovské množství podnětů, zajištění dostatečného pohybu. Respondentka č. 9 sděluje: „*Hlavním pozitivem je příroda a taky to, že děti nemají zdi a jsou svobodné, nikdo na ně netlačí, můžou si vybrat. Jsou odolné vůči nepříznivému počasí, vůči drobným nemocem.*“

Respondentky z lesního klubu vnímají jako velkou výhodu místní komunitu, ve které se schází se svými rodinami, mají dobré mezilidské vztahy, pomáhají si a vzájemně se doplňují a inspirují ve výchově svých dětí. Výchova dětí ve svobodném rozhodování pro rodiče dětí byla rozhodující. Respondentka č. 11 se rozhodla pro alternativní směr vzdělávání pro svého syna právě proto, že se jí líbí alternativní přístup, uvádí: „*Na této školce se mi vlastně líbí to, že jsou děcka různých věkových kategorií v jedné skupině, mají ještě takové to dětství, jaké jsme měli my, když jsme byli venku a prostě, hraje se s nějakou palicí.*“ Kramperová a Kršňák (2018) uvádějí, že tvůrci alternativních zařízení nechtějí kritizovat běžné vzdělávání dětí, nemají potřebu se výrazně odlišovat. Chtějí pro děti vytvořit místo pro navazování bližších vztahů, děti vidí jako nějakou pomyslnou zahradu, která se může svobodně rozvíjet a realizovat.

Výpovědi respondentek ukazují, že důvody volby daného typu předškolního vzdělávání pro jejich děti jsou různé. Rodiče dětí z veřejné mateřské školy se rozhodují spíše na základě

dalšího navazujícího vzdělávání svých dětí, přičemž v lesní mateřské škole a v lesním klubu chtějí rodiče poskytnout dítěti volnost a svobodu v rozhodování.

4.2 Komunikace

Na základě získaných dat by se dalo říci, že komunikace mezi učiteli a rodiči ve veřejné mateřské škole je dle subjektivních názorů respondentů na velmi dobré úrovni. Respondentky se shodly na tom, že nejčastěji komunikují při předávání dětí, na jakýkoliv dotaz se nebojí zeptat paní učitelky. V případě, že se potřebují něco dozvědět a nejsou právě přítomni, informace zjišťují telefonicky. Respondentka č. 3 uvádí: *„Mateřská škola, kterou navštěvuje má dcera, nemá problém s komunikací mezi učiteli a rodiči. Jsem spokojená, protože jakýkoliv problém se vždy vyřešil.“* Na dotazy spojené s organizací mateřské školy podle výpovědí učitelek rodiče komunikují „mezi dveřmi“, jsou to často krátké neformální rozhovory. Během nich se paní učitelky snaží informovat rodiče o potřebách a pokrocích jejich dětí. V případě řešení problému se paní učitelky s rodiči domlouvají na předem stanoveném místě a čase. Respondentka č. 1 z řady rodičů se zmínila, že vzájemnou komunikaci s učitelkami uplatňuje také při akcích pořádaných mateřskou školou. O vzájemné spolupráci na společných akcích, prohloubení vztahů mezi učiteli a rodiči se zmiňuje i Lažová (2013). Také uvádí, že komunikace mezi učiteli a rodiči se odráží i v efektivitě vzdělávání předškolních dětí.

V lesní mateřské škole respondentky z řad rodičů komunikují s učiteli při předávání dětí, což se zdá jako totožné s respondentkami v mateřské škole veřejné. Jedna z respondentek (č. 9) má s rodiči kamarádský vztah, a proto je jejich komunikace založena na týkání, uvedla *„jsou jen výjimky, kterým netykáme.“* (dodala s úsměvem)

Lesní klub, který byl jeden ze zkoumaných objektů, funguje na základě komunity, která se ještě před jeho založením pravidelně scházela. Pro potřebu těchto rodičů s dětmi byl klub následně oficiálně vytvořen. Komunikace mezi průvodci a rodiči probíhá na kamarádské úrovni. Respondentka č. 13 vzpomíná: *„Znám doted' všechny rodiče, úplně s každým si mám co říct. Je to na základě těch slavností, kde jsme se všichni bavili.“* Respondentka č. 12 říká, že komunikace mezi průvodkyněmi a rodiči v lesním klubu funguje na základě přátelského vztahu také dodává: *„tam se znají všichni navzájem, nebojí se oslovit jménem.“*

Z výpovědí všech respondentek vyplývá, že ve veřejné mateřské škole rodiče učitele vnímají jako výše postavenou osobu. V lesní mateřské škole, lesním klubu je tomu ale jinak, průvodkyně a rodiče se oslovují jmény, navzájem se vnímají jako rovnocenné osobnosti.

4.3 Informovanost rodičů

Informovanost rodičů je ve vzdělávání dětí velmi důležitá, seznamuje rodiče se vzděláváním dětí, se školským řádem, zajišťuje efektivní spolupráci mezi učiteli a rodiči, přispívá ke správnému chodu a organizaci mateřské školy, prohlubuje vztahy mezi mateřskou školou a rodinou. Z výpovědí respondentek z veřejné mateřské školy vyplývá značná spokojenost z podávání informací jak o dítěti, tak o plánovaných akcích. Respondentka č. 1. uvádí: „*Nejčastěji si přečtu informace ohledně akcí na dveřích třídy, dále sleduji webové stránky mateřské školy.*“ Učitelky i rodiče dětí veřejné mateřské školy se zmiňují také o předávání informací prostřednictvím mobilního rozhlasu, který je zřízen pro potřeby všech rodičů dětí navštěvujících mateřskou školu. Mobilní rozhlas shledává jako užitečný sdělovací nástroj také respondentka č. 5, říká: „*Je určen pro plošné sdělení důležitých informací, jako jsou například uzavření mateřské školy nebo v současné době oznámení související s Covid-19.*“ Paní učitelky se shodly, že nejčastěji informují rodiče prostřednictvím letáčku, na kterém je vždy uvedeno místo, čas a potřebné pomůcky. Dalším sdělovacím prostředkem jsou webové stránky, kde je plán společných akcí, aktuality, ale i fotografie z činností dětí. Respondentka č. 6 (učitelka) se zmiňuje o tom, že mnohdy musí rodiče informovat slovně, z důvodu jejich častého spěchu při vyzvedávání dětí, kdy informace na dveřích lehce přehlédnou.

Průvodkyně z lesní mateřské školy pro komunikaci využívají moderní komunikační prostředky, díky kterým sdělují rodičům informace o změnách a společných akcích. V lesní mateřské škole jako komunikační prostředek používají zřízenou skupinu na sociálních sítích Facebooku. Respondentka č. 9 tvrdí, že i tento způsob komunikace byl zpočátku náročný. „*Na začátku se nám stávalo, že se tam rodiče přihlásili, ale třeba tam nechodili a nevěděli, co máme za akce, co se děje. Ale postupem času jsme už počítali s těmito rodiči a potom jsme je obvolávali. Tyto rodiče už máme vytipované.*“ Respondentka č. 7 sdělila, že v lesní mateřské škole mají pro rodiče nástěnku, na kterou vyvěšují informace. Pokud se jedná o informaci důležitou, vedoucí ji sdělí i na e-mail všem rodičům. Popřípadě informace naleznou na webových stránkách.

V lesním klubu se respondentka z řady průvodkyň zmínila o tom, že „*Komunikační kanál je u nás e-mail, vím, že někdo má Facebook a další, ale já trvám na e-mailu, protože si to každý sám v klidu přečte, je to docela někdy obsáhlé. Povinností rodičů je sledovat, co se děje, být připravený si přečíst nějaké informace.*“ Na tento způsob předávání informací reaguje respondentka č. 11, která předávání informací hodnotí kladně, a dokonce se zmínila i o e-mailovém stromu, který probíhá v jejich komunitě. Strom funguje na základě Google

tabulky, kde je docházka dětí, rozpis úklidu maringotky, společné slavnosti, kontakty na všechny rodiče a průvodce. „*Hlavní, co potřebují rodiče vědět, obsahuje e-mail.*“, říká respondentka č. 12.

Informovanost rodičů se v jednotlivých mateřských školách, klubu liší. Mezitím co ve veřejné mateřské škole jsou rodiče nejčastěji informováni plakátkem na vstupních dveřích do tříd, slovním předáním, či se informace dozví na internetových stránkách, rodiče z lesních mateřských škol jsou informováni na sociálních sítích, či nástěnce. V lesním klubu mají předávání informací zajištěno prostřednictvím komunikačního stromu neboli Google tabulky.

4.4 Vztah učitele a rodiče

Vztahy mezi učiteli a rodiči jsou formovány dlouhodobě, dobrý vztah se odráží na vzájemném přijetí a pochopení druhé osoby. V předškolním vzdělávání je tento vztah stěžejní oblastí pro celkový rozvoj dítěte. Vztahy mezi učiteli a rodiči podporují v dětech zájem a přispívají k celkové pohodě, klidu a dětskému úspěchu. Respondentky ve veřejné mateřské škole považují vztah mezi učiteli a rodiči za velmi důležitý. „*Jelikož dítě v mateřské škole tráví hodně času, učí se hodně novým dovednostem v tomto období, na které po x letech rádi vzpomínáme. Utváří se přátelství, a pokud je dítě v mateřské škole spokojené a šťastné, tak může rodič s klidným svědomím odjet do práce*“, uvádí respondentka č. 1. Respondentky vidí pozitivem dobrého vztahu s učitelkami také kvalitu vzdělávání svých dětí, protože děti by se měly v mateřské škole cítit dobře, být v klidu. Spokojenost dítěte se následně odráží na spokojenosti rodiče. Rodiče dětí navštěvující předškolní vzdělávání hodnotí vztah s učitelkami ve veřejné mateřské škole kladně. Vztah považují za základní pilíř. Samotní učitelé vnímají, že rodiče pozici učitelky respektují a jsou jim vzorem. Respondentka č. 5 taktéž považuje vztahy s rodiči dětí za kladné, zmiňuje se i malých nedorozuměních, které se vždy daly vykomunikovat a neovlivnilo to vztah mezi nimi. V lesní mateřské škole dokonce vztah průvodce a rodiče ovlivnil tak, že byl důvodem pro výběr alternativního vzdělávání dítěte. Respondentka č. 9 sděluje, že vztah mezi průvodci a rodiči v lesní mateřské škole ovlivňují odlišnosti v postavení rodičů ve společnosti. Ona sama s rodiči spolupracuje převážně na základě kamarádského vztahu.

Vztah průvodkyň s rodiči v lesním klubu je velmi dobrý. Respondentka č. 13 se zmínila i o tom, že je pro ni lesní klub velkým pozitivem, protože s ostatními průvodci i rodiči zažívá spoustu hezkých zážitků.

Z celkového počtu respondentů byl získán přehled vztahů mezi učiteli, průvodci a rodiči. Všechny z výpovědí považují vztah učitele, průvodce a rodiče za velmi důležitý, jelikož vztah ovlivňuje vzájemnou spolupráci.

4.5 Spolupráce učitelů a rodičů

Rodiče se ve veřejné mateřské škole mohou zapojit do dění prostřednictvím účasti na připravených akcích mateřskou školou, také sponzorským darem či nabídkou programu pro děti jako je například prohlídka farmy, zahrady, představení místního řemesla a další. Respondentka č. 2 se přiznává, že je dost pracovně vytížená, ale pokud by byla o spolupráci požádána, ráda by se zapojila. Z výpovědí učitelek je důležité, aby rodiče spolupracovali alespoň prostřednictvím komunikace. Samy vidí, že i když jsou rodiče pracovně vytížení, tak dokážou spolupracovat. Jak uvádí jedna z učitelek z veřejné mateřské školy: *„Jsme rádi za každou nabídnutou spolupráci od rodičů dětí. Například jsme jednou byli u chlapce na chatě, kde nám rodiče ukázali, jak se vaří povidla, mohli jsme se podívat na domácí zvířata.“* Učitelky se shodly, že rodiče do spolupráce nějak výrazně nenutí, oni však sami chtějí spolupracovat a zajímají se o dění v mateřské škole. Pořádaných akcí se většinou rodiče účastní, avšak s organizací pomáhat nemusí, všechno si učitelky organizují samy. Rodiče jsou vyzváni ke spolupráci, například mají přinést dřevo, upečenou buchtu, malé občerstvení, či ozvučit danou akci.

V lesní mateřské škole spolupracují velmi podobně, průvodkyně si akce pro rodiče připravují samy, mnohdy jen vyzvou rodiče, aby přinesli malé občerstvení. Podle respondentky č. 9 se jedná většinou o něco zdravého. Pořádáním akcí průvodkyně vidí, že čas strávený s rodiči prospívá k navazování bližších vztahů. Pořádáním akcí průvodkyně vidí, že čas strávený s rodiči prospívá k navazování bližších vztahů. Respondentka č. 9 ještě uvedla, že se rodiče zapojují v rámci spolupráce do úklidu maringotky, sečou trávu, opravují potřebné věci, mohou se účastnit výletu s dětmi, či návštěvy koupaliště. Do úklidu se rodiče zapisují dva měsíce napřed prostřednictvím vytvořené skupiny na Facebooku, s tím, že na úklid mají určitou dobu, během které jej musí provést (například od středy do pondělí). Respondentka č. 7 se zmiňuje o spolupráci rodičů, kteří měli možnost se účastnit denního programu, mohli přinést vlastní hudební nástroj, zahrát na něj. Mohou také předvést svoje dovednosti – háčkování, fotbal apod. Také uvádí, že v současné době se rodiče zapojovat nemohou, samy průvodkyně se snaží být s rodiči co v nejmenším kontaktu. Jak uvedla průvodkyně z lesní mateřské školy, rodiče nemají možnost zasahovat do organizace, ale pokud jde o přípravu akce, či výukový program, jsou vyzváni.

V předem vybraném lesním klubu spolupráce funguje na základě komunity rodičů s dětmi, přičemž rodiče mají maximální možnost se zapojit do připravovaných akcí. Respondentka č. 12 dokonce uvedla, že rodiče stáli u zrodu lesního klubu. „*Od začátku se toho mohli účastnit a rozhodovat o hodně věcech, jak to bude vypadat.*“, řekla. Také sdělila, že spolupráce s rodiči je jeden z požadavků pro přijetí dítěte do lesního klubu. Rodiče na začátku projdou rozhovorem, kde sami zjistí, co spolupráce obnáší. „*Chci říci, že to není služba, kterou my nabízíme za nějaký peníze, za produkt, že tam někdo přijde a zkonsumuje tu službu, ale je to komunitní projekt.*“, říká. Jak vypráví jedna z vedoucích průvodkyň (č. 13) „*Rodiče si můžou vzít na starost, že budou koordinovat nějakou slavnost. Máme deset slavností, což je aktivita pro celou komunitu, nejen pro děti. Tyto slavnosti si berou někdy na starost rodiče, není to povinnost, je to možnost, jak se účastnit.*“ Organizace těchto slavností probíhá přes již zmíněnou Google tabulku, kde se zvolí organizátor pořádané akce a ten má právo organizovat ostatní rodiče. Podle respondentek tato organizace funguje tak, že rodič čili organizátor, vypíše, co je potřeba k realizaci akce. Rodiče si poté vyberou, co budou dělat, zda přispějí například malým občerstvením, nebo přinesou dřevo, zahrají u ohně na kytaru. Respondentka č. 12 uvádí jako příklad: „*Petře, potřebuji, ať doneseš dřevo. Evo, ty upeč buchtu.*“ Spolupráce průvodkyň a rodičů dětí probíhá také formou úklidů maringotky. „*Jednou až dvakrát za rok, jak to výjde musí uklízet areál lesního klubu, každý víkend tam někdo uklízí a ten někdo je rodina.*“ Respondentka uvádí, že některé rodiny si v úklidu vzájemně pomáhají, protože celkový úklid zabere hodně času. Mimo jiné mají vypsané požadavky, které musí splnit každá rodina a těmi jsou, přinést během roku tři pytle dřeva, kapesníčky, toaletní papíry, účastnit se společné brigády a očekává se i přítomnost na pořádaných akcích. Respondentky č. 11 i 13 se shodly na tom, že pro rodiče, kteří pracují na směny a jsou hodně pracovní vyčerpáni, je spolupráce s lesním klubem hodně náročná. Jedna z respondentek (č. 11) také uvedla, že se neměla možnost účastnit akce pořádané pro rodiče s dětmi, a proto se nabídla jako dobrovolnice při organizaci místního jarmarku, na kterém se lesní klub podílel. Uvedla také, že v případě potřeby hledá sponzory.

Z výpovědí respondentek jsou znát odlišnosti ve spolupráci učitelů a rodičů ve veřejné, lesní mateřské škole a lesním klubu. Zatímco ve veřejné, lesní mateřské škole organizaci a pořádání společných akcí mají na starost učitelky, v lesním klubu celková organizace spočívá ve vzájemné domluvě mezi rodiči dětí. Rozdílem mezi jednotlivými zařízeními jsou takové, že lesní mateřská škola a lesní klub mají předem určenou strukturu spolupráce (například úklid maringotky, společná brigáda a účast na akcích).

4.6 Formy spolupráce

Formy spolupráce byly rozděleny podle Lažové (2015) na schůzky pro rodiče, společné akce, vývěsky a nástěnky, v neposlední řadě e-mail, webové stránky školy a provozní záležitosti.

Schůzky pro rodiče

Dle výzkumu probíhají ve veřejné mateřské škole schůzky v budově školy primárně pro rodiče dětí, které nastupují prvním rokem do mateřské školy. Tato schůzka se podle výpovědí učitelek veřejné mateřské školy koná jednou za rok, a to v období měsíce května a června, kdy je ukončen zápis do mateřské školy. Respondentka č. 5 uvádí: „*Schůzky se účastní většinou noví rodiče, kteří mají v mateřské škole první dítě, jen ojediněle se objeví rodiče předškoláků.*“ Z výpovědí účastníků interview z veřejné mateřské školy vyplývá, že jsou rodiče během schůzky seznámeni s pedagogickým personálem, se školním řádem, se stravováním dětí. Následně ředitelka rodiče seznámí s požadavky pro úspěšný nástup do mateřské školy. Na závěr schůzky je rodičům dána možnost se zeptat na jakýkoliv dotaz, či mít připomínku. Všechny důležité informace jsou publikovány i na webových stránkách, proto i nepřítomní rodiče jsou s náležitostmi obeznámeni.

V lesní mateřské škole je pořádána podle respondentky č. 9 třídní schůzka na začátku školního roku pro všechny rodiče, kde se dozvídají důležité informace ohledně financí a provozu. Specifikem je, že schůzka probíhá ve venkovním prostředí, například na louce.

V lesním klubu probíhá schůzka před samotným přijetím dítěte prostřednictvím rozhovoru, kde se průvodkyně dotazuje rodičů, co od lesního klubu očekávají, proč vybrali pro své dítě tuto alternativu vzdělávání. Dle respondentky č. 12 průvodkyně seznamuje rodiče s chodem a fungováním klubu. Následně se konají během školního roku tři schůzky pro rodiče všech dětí, schůzka probíhá venku, nejčastěji v areálu lesního klubu. Výhodou pro rodiče je zajištěné hlídání dětí. Rodiče se mají možnost zeptat, na to, co jim není jasné, mohou podat nový návrh na změnu. V případě, že se rodiče nemohou zúčastnit, je poslán hromadný souhrn potřebných náležitostí prostřednictvím e-mailu. Součástí e-mailové zprávy je i návrh všech pořádaných akcí, jejichž organizace se řeší vždy měsíc dopředu.

Z výpovědí respondentek je možné i v pořádání schůzek pro rodiče nalézt odlišnosti. Zatímco veřejná a lesní mateřská škola pořádá pro rodiče schůzku jednou ročně, lesní klub má schůzky pro rodiče během roku tři. Další odlišností je místo konání schůzek, veřejná

mateřská škola má schůzky v budově školy, schůzky v lesní mateřské škole a lesním klubu se konají ve venkovním prostředí.

Společné akce

Dle výpovědí učitelek veřejná mateřská škola organizuje pro rodiče s dětmi spoustu společných akcí, do kterým se mohou zapojit nejen rodiče dětí, ale také sourozenci a prarodiče. Organizace akcí je především na pedagogickém personálu, rodiče jsou pouze vyzváni k účasti, či požádáni o drobný příspěvek. O akcích jsou vždy předem informováni prostřednictvím plakátů na vstupních dveřích do jednotlivých tříd. Respondentka č. 6 uvádí: *„Společné akce nám umožňují navazovat bližší vztahy s rodiči, vzájemně komunikujeme, občas jsou rodiče vyzváni k tomu, aby něco přinesly. Například na den dětí si rodiče většinou nosí špekáčky na opékání.“* Respondentky z řad rodičů veřejné mateřské školy se zmiňují, že učitelky při organizaci využívají školní zahradu, akce se konají vždy v odpoledních hodinách. Připravený program hodnotí kladně. V nabídce společných akcí je například uspávání broučků, společné tvoření z dýní, příjezd sv. Martina na bílém koni, vystoupení dětí na náměstí při rozsvěcování vánočního stromu, vánoční besídka dětí, čarodějnický rej, besídka dětí na Velikonoce, besídka ke Dnu matek, oslava Dne dětí a další. Jak uvádí respondentka č. 5: *„Besídky dětí probíhají za účasti rodičů v jednotlivých třídách, kde děti nejprve vystoupí s krátkým pásmem básní a písní, následně je pro rodiče připravené malé občerstvení.“* Respondentka č. 1. uvedla, že co se týká společných akcí na školní zahradě, mateřská škola vždy zajišťuje ozvučení, během celého odpoledne hraje doprovodná hudba, pro děti je připraven zábavný program, kterým rodiče své dítě provází. Rodiče si mohou na ohništi opět špekáčky, komunikovat s ostatními. V případě nepříznivého počasí jsou společné akce přesunuty na jiný termín.

Respondentka č. 9 z lesní mateřské školy zmiňuje, že do přípravy a organizace společných akcí rodiče nezasahují. *„Veškeré akce si připravujeme s kolegyní. Rodiče mají pouze třeba na starost přinést něco upečeného“*, dodala. Společné akce vnímá jako čas, během kterého může s rodiči komunikovat, navazovat bližší vztahy. Příkladem společných akcí v jedné z lesních mateřských škol je krmení zvířátek, fašank, průvod s lucernami a další. Jiná z respondentek (č. 8) uvedla, že se zapojují do přípravy drobného občerstvení, či zhotovování kostýmů. Ukázalo se, že ne vždy probíhá spolupráce s rodiči tak, jak by si průvodkyně představovaly. Respondentka č. 7 totiž zmiňuje: *„Nedělali jsme odpolední slavnosti, nebyl o ně zájem. Děláme je během dne a kdo se k nám chce přidat, čas si najde.“* Je pravdou, že většina rodičů je pracovně vytížená, a právě odpoledních činností se nemohla

zúčastnit. Za zmínku stojí i den otevřených dveří, který lesní mateřská škola pořádá pro rodiče nových dětí. „*Je to taková příprava pro ty nastávající školáčky*“, uvádí respondentka č. 9. Na základě dnů otevřených dveří v lesní mateřské škole vznikla skupina matek s dětmi, která se jednou týdně schází, společně tvoří, zpívají a seznamují děti s prostředím.

Dle výpovědi respondentky č. 13 vycházejí společné akce neboli slavnosti v předem vybraném lesním klubu z průběhu roku, odráží se od slavností pořádaných ve Waldorfském vzdělávání. Slavnosti se konají každý měsíc a jsou určeny nejen pro děti, ale pro celou komunitu. Respondentka č. 12 uvedla příklady slavností, které se v lesním klubu organizují, jsou to: „*sv. Martin, sv. Michal, Advent, fašanky, Moréna, Otvírání studánek a další.*“ Do pořádaných akcí se rodiče zapojují, dokonce slavnosti organizují. V Google tabulce, která je společná pro celou komunitu, mají rodiče možnost výběru, kterou slavnost, akci chtějí organizovat. Hlavní organizátor sepíše do tabulky všechny potřebné informace, seznam požadavků a dále informuje ostatní rodiče, kteří si v tabulce vyberou, co budou mít na starost. Není povinností se zapojit. V případě, že zůstane některý z požadavků nepřidělen, zajišťuje jej sám organizátor. Respondentka č. 13 popsala slavnost, která ji nejvíce oslovila, tím je slavnost s názvem Adventní spirála, která se koná v adventním období, nejlépe v tělocvičně. Popisuje: „*Udělá se uprostřed spirála se dvěma vchody, jedním se vchází a druhým se vychází ven a uprostřed té spirály je svíčka, od které si každé to dítě zapálí svoji vlastní svíčku za doprovodu Anděla, který nemluví, nic neříká. Dítě se posadí a takto si spirálou projde každé z dětí.*“

Ze získaných dat by se dalo usoudit, že se vybrané předškolní zařízení odlišují v nabídce společných akcí. Mezitím co lesní mateřské školy a lesní klub se inspirojí společnými akcemi pořádaných ve waldorfském vzdělávání, veřejná mateřská škola si plánuje akce podle svátků, ročních období a dalších. Odlišností veřejné mateřské školy jsou besídky pořádané pro rodiče dětí, které se konají v jednotlivých třídách. Respondentka č. 13 se zmínila o zkušenosti z pořádaných besídek ve veřejné mateřské škole, přičemž zmínila: „*To bylo nacvičené, já jsem měla vždycky pocit, že ty děti se tam předvádějí jak cvičené opičky a musí dělat to, co se naučily.*“ Oproti tomu se rodiče dětí z veřejné mateřské školy staví k besídkám a vystoupením velmi kladně. Vnímají to jako příležitost vidět své děti jako samostatné jedince, kteří se dokážou projevovat na veřejnosti. Rodiče z lesních mateřských škol, lesního klubu tuto možnost nemají, jejich dětem je dána svoboda, besídky ani samostatné vystupování dítěte zde není podporováno. Další odlišností může být organizace, čas a prostor pořádaných akcí. Organizování společných akcí ve veřejných, lesních

mateřských školách je převážně na učitelkách, rodiče jsou zapojeni jen v malé míře, kdežto v lesním klubu je organizace společných akcí pouze na rodičích. Veřejná mateřská škola a lesní klub organizuje společné akce v odpoledních hodinách, kdy většina rodičů přichází z práce, vybraná lesní mateřská škola akce organizuje v dopoledních hodinách, kdy se rodiče, kteří jsou doma mají možnost zúčastnit. V lesní mateřské škole a lesním klubu jsou veškeré akce pořádány venku.

Vývěsky a nástěnky

Ve veřejné mateřské škole mají podle výpovědí respondentek jak nástěnky sloužící k předávání informací, tak ty, které jsou určeny pro výtvarné práce předškolních dětí. Respondentka č. 4 uvedla: „*Informační nástěnka v naší mateřské škole je stálá celý rok, nemění se. Jsou na ní informace týkající se provozního řádu školy, stravování, pravidla ranního filtru, ale i týdenní téma se zaměřením.*“ Nástěnky pro výtvarné práce podle Lažové (2015), mohou v rodičích vyvolat pocit srovnávání svých dětí. V tomto respondentky z řad rodičů veřejné mateřské školy nevidí problém, samy znají své děti a nemají je potřebu srovnávat s ostatními. Jsou potěšeny, když vidí práci svého dítěte i jiných.

Dle výpovědí respondentek mají v lesní mateřské škole nástěnku se základními informacemi (pokyny pro rodiče apod.)

V lesním klubu informační nástěnky nemají, všechny výtvarné práce dětí si děti odnáší rovnou domů, uvedla respondentka č. 11. Informace jsou předávány buď osobně, e-mailem nebo prostřednictvím webových stránek, sociálních sítí.

Veřejná mateřská škola společně s lesní mateřskou školou má informační nástěnky, kde jsou vyvěšeny základní informace, zatímco v lesním klubu nástěnku nemají, informace rodičům předávají osobním rozhovorem nebo prostřednictvím e-mailu. Rozdílná je v tomto veřejná mateřská škola, která má i nástěnku pro výtvarné práce dětí.

E-mail, webové stránky školy

Veřejná mateřská škola má svoji e-mailovou adresu, kterou spravuje ředitelka mateřské školy, uvádí respondentka č. 4. E-mailovou adresu si v současné situaci spojené s Covid-19 zřídily také učitelky tříd dětí s povinnou předškolní docházkou. Jejím prostřednictvím komunikují a zasílají pokyny ohledně distanční výuky. Respondentka č. 2. se zmiňuje i o webových stránkách, přičemž říká: „*Pokud si potřebuji nějakou informaci ověřit, má mateřská škola internetové stránky, kde se v sekci novinky vše potřebné dozvím.*“ Ze získaných dat od učitelek veřejné mateřské školy je patrné, že škola má své webové stránky,

kde jsou rodičům poskytnuty základní informace o vzdělávání předškolních dětí, aktuality, kontakty, či fotogalerie z činností dětí.

Webové stránky v jedné z lesních mateřských škol slouží k předávání informací o vzdělávání předškolních dětí a aktualitách školy. Nejsou však pravidlem, druhá lesní mateřská škola webové stránky nemá, jak také uvedla respondentka č. 9: „*Internetové stránky už byly v plánu před třemi lety, ale pořád k tomu ještě nedošlo.*“ (smích) Naopak zmiňuje, že mají zřízenou skupinu pro rodiče na sociální síti Facebook, která jim slouží podobně jako webové stránky.

V lesním klubu mají stejně jako ve veřejné mateřské škole zřízeny webové stránky. „*Je tam také odkaz na fotografie a aktuality-slavnosti. Jsou tam věci jen pro veřejnost, interní věci řešíme telefonicky nebo e-maily.*“ uvedla k obsahu jejich stránek respondentka č. 13. Klub má i e-mailovou adresu, na kterou se mohou rodiče obrátit v případě potřeby. Součástí Google tabulky jsou i e-mailové adresy na rodiče všech dětí.

Mateřské školy mají podle výpovědí pro informování rodičů dětí zřízený buď e-mail nebo webové stránky, v některých dokonce obojí. V případě, že mateřská škola webové stránky nemá, má pro informování zřízen jiný způsob.

Provozní záležitosti

Jak uvádí Lažová (2015), každá mateřská škola by měla mít vyhrazenou dobu pro pohovory a rozhovory s rodiči. Pravdou je to, že v předem vybrané veřejné mateřské škole tyto konzultační hodiny nejsou rodičům poskytovány, protože o ně byl podle výpovědí učitelek malý zájem.

Zástupce respondentek (č. 7) z lesní mateřské školy říká: „*Dříve jsme měli konzultační hodiny, kdy se rodiče mohli v případě zájmu nahlásit dopředu a probrat s námi vše, co potřebovali.*“ Nyní konzultační hodiny nemají organizované tímto způsobem, v případě potřeby se ale domlouvají při předávání dětí.

Respondentky (průvodkyně) z lesního klubu konzultační hodiny nezprostředkovávají, průvodkyně si s rodiči domlouvají schůzky v rodinném prostředí, například na vzájemné návštěvě, či procházce.

Veřejná mateřská škola ani lesní klub konzultační hodiny pro rodiče dětí oficiálně nepořádají, ve veřejné mateřské škole je rodičům nabídnuta konzultace například v případě přijetí nového dítěte, nebo nějaké závažnější situace. V lesním klubu jsou průvodkyně více

v kontaktu s rodiči při společných akcích, proto mají více prostoru pro neformální komunikaci o případných problémech.

5 DISKUSE

Cílem výzkumu bylo odhalit specifika spolupráce učitelů a rodičů v lesní mateřské škole. Dílčími cíli bylo popsat a porovnat, jak probíhá spolupráce učitelů a rodičů v lesní a veřejné mateřské škole a odhalit formy spolupráce mezi učiteli a rodiči v lesní, veřejné mateřské škole. Z těchto cílů se odvíjely výzkumné otázky, na něž byla prostřednictvím interview hledaná odpověď.

Z výpovědí respondentek vyplývají daná specifika ve spolupráci učitelů a rodičů v lesní mateřské škole. Prvním zásadním specifikem je samotná spolupráce a zapojení rodičů do fungování mateřské školy. Rodiče se zapojují do úklidu společných prostor (maringotky), údržby areálu lesní mateřské školy (sečení trávy, průřez stromů). Další specifickou oblastí spolupráce je komunikace mezi učiteli (průvodci) a rodiči předškolních dětí, která nejčastěji probíhá na přátelské úrovni, navzájem si převážně tykají, oslovují se jmény. Důvodem může být časté setkávání při společně pořádaných akcích lesní mateřské školy. Z toho vyplývá, že vzájemná komunikace a vztah mezi učiteli a rodiči je oboustranně zásadní. O vztahu samotné školy a rodiny dítěte se zmiňuje Majerčíková (2015), která uvádí, že vztah je postaven na každodenním osobním kontaktu učitelky a rodiče. Za nezbytnou považuje komunikaci pedagogů a rodičů z lesních mateřských škol také Vošahlíková (2010), která navíc zmiňuje, že se vzájemně seznamují blíže na společné návštěvě pedagoga v rodině dítěte. Tato setkání pravidelně probíhají na začátku školního roku. Dále stojí za zmínku předávání informací rodičům předškolních dětí, při kterém lesní mateřské školy využívají sociální sítě, vlastní webové stránky nebo přímou komunikaci průvodců a rodičů při předávání dětí.

Hlavní odlišností spojené s komunikací jednotlivých škol je postavení osoby učitele. Zatímco v lesní mateřské škole funguje komunikace na kamarádké bázi ve veřejné mateřské škole je učitel vnímán jako výše postavená osoba. Právě Vošahlíková (2010) komunikaci dává do popředí, a považuje ji za nezbytnou. V dětské klubu Šárynka, jak sama uvádí, je pro efektivitu vzájemné spolupráce zřízena role rodičů-zástupců. Podobná spolupráce je založena v lesním klubu, který byl zapojen i do výzkumu. Právě v klubu je zřízen e-mailový strom, kde mohou rodiče organizovat společné akce, řídit ostatní rodiče dětí. V dětském klubu Šárynka bylo taktéž zřízeno webové fórum, kde jsou vypsány aktuality pro rodiče dětí (Vošahlíková, 2010).

Další oblastí odlišné spolupráce je informování rodičů o nadcházejících událostech, která ve veřejné mateřské škole probíhá formou plakátů na vstupních dveřích do třídy, slovním

předáním, prostřednictvím internetových stránek. Oproti tomu rodiče z lesních mateřských škol jsou informováni na sociálních sítích, či nástěnce. Odlišnosti ve spolupráci se vyskytují v předem určené struktuře spolupráce lesní mateřské školy. Další odlišností je místo konání schůzek, zatímco veřejná mateřská škola má schůzky v budově školy, schůzky v lesní mateřské škole se konají ve venkovním prostředí. Obecně schůzky a společné setkání zmiňuje i Kapuciánová (2010), která schůzky považuje za čas, kdy se rodiče dozvídají důležité informace o mateřské škole, o plánech, akcích, vzdělávacím programu, ale především o svém dítěti. Kapuciánová (2010) taktéž představuje konzultační hodiny, při kterých rodiče mají prostor pro hlubší rozhovory mezi učiteli a rodiči. Výzkum ukázal, že v žádné ze zkoumaných mateřských škol, ať už veřejné nebo lesní MŠ, se konzultační schůzky nekonají, přičemž jsou považovány za velmi důležité.

Podle získaných dat lze říci, že se veřejná a lesní mateřská škola odlišuje v nabízených společných akcích. Mezitím co se lesní mateřské školy inspiroují společnými akcemi pořádanými ve waldorfském vzdělávání, veřejná mateřská škola si plánuje akce podle svátků, ročních období apod. Odlišností veřejné mateřské školy jsou besídky pořádané pro rodiče dětí, které v lesní mateřské škole neprobíhají.

6 ZÁVĚRY VÝZKUMU

Výsledky získané od respondentek jsou již zmíněny a porovnány pod samotnými kategoriemi. V závěru budou shrnuty a zodpovězeny výše zmíněné výzkumné otázky: jaká jsou specifika spolupráce učitelů a rodičů ve veřejné mateřské škole, v lesní škole a v neposlední řadě spolupráci v lesním klubu.

Tabulka č. 2: Přehled spolupráce učitelů a rodičů ve veřejné lesní mateřské škole, lesním klubu

Název kategorie	Veřejná mateřská škola	Lesní mateřská škola	Lesní klub
DŮVOD VÝBĚRU TYPU PŘEDŠKOLNÍHO ZAŘÍZENÍ	Předchozí zkušenosti Všeobecná příprava na ZŠ Kamarádké vztahy	Malý počet dětí Množství podnětů Prostředí Dostatek pohybu Svoboda Odolnost vůči nemocem	Komunita Svobodné rozhodování
KOMUNIKACE	Při předávání dětí Společné akce	Při předávání dětí Tykání	Oslovení jmény
INFORMOVANOST RODIČŮ	Informace na dveřích třídy (letáčky) Webové stránky Nástěnky Mobilní rozhlas	Sociální síť-Facebook Nástěnka E-mail	E-mailový strom Google tabulka
VZTAH UČITELE A RODIČE	Důležitý Učitel jako výše postavená osoba Přátelský vztah	Kamarádský vztah Vztah ovlivněn postavením ve společnosti	Kamarádský vztah
SPOLUPRÁCE UČITELŮ A RODIČŮ	Účast na akcích Sponzorský dar Nabídka spolupráce (návštěva, ukázka,...) Rodiče jsou vyzváni ke spolupráci	Účast na akcích Spolupráce při akcích Úklid maringotky Sečení trávy Doprovod na výletech, návštěvě koupaliště	Komunita Maximální zapojení Organizace akcí Úklid maringotky Brigáda Dřevo

Název kategorie	Veřejná mateřská škola	Lesní mateřská škola	Lesní klub
FORMY SPOLUPRÁCE	Schůzky pro rodiče 1 x ročně (v budově) Společné akce- organizují je učitelky, vychází z tradic a svátků, Vývěsky a nástěnky- informační i pro výtvarné práce dětí E-mail, webové stránky školy	Schůzka pro rodiče 1 x ročně (venku) Společné akce- organizují je učitelky, vychází z waldorfského vzdělávání Vývěsky a nástěnky- informační E-mail, webové stránky školy, skupina na sociálních sítích	Schůzka pro rodiče 3 x ročně (venku) Společné akce- organizují je rodiče dětí, vychází z waldorfského vzdělávání Vývěsky a nástěnky-nemají Webové stránky školy, e-mail (Google tabulka)

Získaná data dále ukazují, že rodiče dětí navštěvujících veřejnou mateřskou školu se při výběru předškolního zařízení zaměřují převážně na všeobecnou přípravu dítěte do základní školy. Jako důležitý faktor uvádí také kamarádké vztahy, které v dětech přetrvávají při dalším vzdělávání. Volba může být ovlivněna i předchozími zkušenostmi nebo znalostí pedagogického personálu, se kterým si rodiče rozumí. Jak je již zmíněno, učitelé a rodiče si mohou dobře rozumět, což je založeno na správné komunikaci. Komunikace v předem vybrané veřejné mateřské škole probíhá nejčastěji při předávání dětí, popřípadě na společných akcích, o kterých jsou rodiče informováni prostřednictvím plakátů na vstupních dveřích třídy. Informace jsou sdělovány mobilním rozhlasem, ale také jsou vyvěšeny na webových stránkách. Vzájemná komunikace a informovanost rodičů může zcela ovlivnit vztah mezi učiteli a rodiči. Vztah učitelů a rodičů ve veřejné mateřské škole je vnímán jako velmi důležitý, mnohdy rodiče vidí učitele jako autoritu a často s nimi navazují přátelský vztah. Dobrý vztah je stavebním kamenem pro efektivní spolupráci mezi učiteli a rodiči. Ve veřejné mateřské škole jsou rodiče vyzváni k účasti na společných akcích, přispívají sponzorskými dary, či drobnými nabídkami spolupráce jako jsou například návštěvy statku, pole a dalších. Rodiče se mohou zapojit do společných akcí prostřednictvím drobného občerstvení, do spolupráce nuceni nejsou, jsou ke spolupráci pouze vyzváni. Pro rodiče dětí,

kteřé do MŠ nastupují prvním rokem, je během roku zorganizována schůzka, dále jsou pořádány společné akce pro všechny rodiče, které jsou vázány ke svátku, události. Jsou jimi besídky pro rodiče, kde děti vystupují s krátkými pásmy zaměřenými na dané téma, nebo například Fašanky, Vynášení Morény a další. Učitelé sdělují rodičům informace pomocí informačních nástěnek, webových stránek, nebo e-mailem, na který rodiče v případě potřeby mohou žádat pomoc či radu.

Rodiče dětí, které navštěvují lesní mateřskou školu se při rozhodování předškolního vzdělávání přiklánely k prostředí, ve které se škola nachází, k celodennímu pohybu na čerstvém vzduchu. Jako pozitivum vidí i malou skupinu dětí, svobodu v rozhodování, ale především přizpůsobení se danému počasí. Komunikace mezi učiteli (průvodci) a rodiči probíhá nejčastěji při předávání dětí, je založena na přátelských vztazích. Vztahy mezi nimi jsou podle respondentek ovlivněny postavením rodičů ve společnosti, se všemi se však snaží komunikovat přátelsky. Lesní mateřské školy informují rodiče prostřednictvím sociálních sítí Facebook, webových stránek, informační nástěnkou, či e-mailem, kde sdělují jen důležité informace. Rodiče jsou vyzváni mateřskou školou ke spolupráci, jedná se spíše o spolupráci založenou na pomoci při společných akcích, nebo úklidu maringotky, sečení trávy, doprovodu na výletě, koupališti. Lesní mateřská škola pořádá na začátku školního roku schůzku pro rodiče, která se koná ve venkovním prostředí, dále se mají rodiče možnost zapojit do společných akcí. Organizaci akcí si berou na starost samy učitelky-průvodkyně, rodiče se mohou přichystáním malého občerstvení, nebo například s přípravou kostýmů.

Respondentky z lesního klubu pro volbu vzdělávání svých dětí rozhodují na základě komunity, do které již dříve chodily, jejich se zájem ale také odrážel na svobodném rozhodování a volnosti dítěte. Podle výpovědí učitelé-průvodci komunikují s rodiči při předávání dětí, při společných akcích. Komunikace je založena na kamarádkém vztahu, tudíž dochází k tykání a oslovení jmény všech dětí i dospělých osob. Vztah mezi učiteli-průvodci a rodiči je taktéž na úrovni kamarád-kamarád. Rodiče dětí z lesního klubu jsou informováni prostřednictvím zřízeného e-mailového stromu v Google tabulkách, který slouží taky jako komunikační prostředek, díky kterému se rodiče domlouvají. Rodiče mají na starost přinést během roku tři pytle dřeva, to následně slouží k topení v maringotce, podílejí se na úklidu areálu klubu. Lesní klub navíc pořádá brigádu pro všechny rodiče, při níž se opravuje areál lesního klubu. Rodiče spolupracují i na pořádaných slavnostech, dokonce je sami organizují a zařizují všechny potřebné záležitosti. Organizace stojí na organizátorovi z řady rodičů, který má právo řídit a motivovat ostatní rodiče ke spolupráci.

Rodiče se mohou zúčastnit slavností inspirovaných waldorfským vzděláváním, třikrát ročně se účastní venkovních schůzek pro rodiče, kde mají možnost vnést nový návrh nebo námitku.

Cílem bakalářské práce bylo odhalit specifika spolupráce učitelů a rodičů v lesní mateřské škole. Získanými specifiky v lesní mateřské škole je obecně zapojení rodičů do spolupráce, vzájemná komunikace mezi průvodci a rodiči, způsob předávání informací rodičům, a především formy spolupráce.

ZÁVĚR

Bakalářská práce byla zaměřena na specifika ve spolupráci mezi učiteli a rodiči v lesní a veřejné mateřské škole, v lesním klubu. Cílem práce bylo na základě kvalitativně orientovaného výzkumu odhalit specifika spolupráce mezi učiteli a rodiči v lesní mateřské škole, popsat a porovnat, jak probíhá spolupráce učitelů a rodičů v lesní a veřejné mateřské škole. Také odhalit formy spolupráce mezi učiteli a rodiči v lesní a veřejné mateřské škole. Výzkum se uskutečnil v předem vybraných předškolních zařízeních se třinácti respondentkami z řad učitelek (průvodkyň) a rodičů. Výzkumný soubor tvořil z důvodu častého zastoupení rodičů jen respondenty ženského pohlaví. Prostřednictvím polostrukturovaného interview byla získávána data, která byla následně přepisována a rozdělena do jednotlivých kategorií.

Z výpovědí účastníků vyplývá, že lesní mateřské školy v porovnání s veřejnými mateřskými školami mají odlišnou spolupráci. Specifickou oblastí je zapojení rodičů do spolupráce, kdy jsou rodiče z lesní mateřské školy vyzváni do úklidu areálu školy, sečení trávy, doprovodu na výletech, koupališti. Další odlišností je komunikace mezi učitelkami a rodiči, která je založena na přátelském vztahu. V porovnání s veřejnou mateřskou školou je i předávání informací v lesní mateřské škole specifické. Mezitím co zkoumaná lesní mateřská škola rodiče informuje prostřednictvím skupiny na sociálních sítích, mateřská škola veřejná informace předává prostřednictvím letáčku, či vyvěšenou informací na nástěnce.

Do výzkumu byl zapojen i lesní klub, ve kterém byla zjištěna specifika v porovnání s lesní i veřejnou mateřskou školou. Specifickou oblastí je pořádání společných akcí, které jsou z velké části organizovány rodiči dětí z lesního klubu. Také se odlišuje komunikací mezi učiteli a rodiči,

Učitelky (průvodkyně) i rodiče považují spolupráci v předškolním vzdělávání za velmi důležitou, vidí že vzájemná spolupráce se odráží na efektivitě vzdělávání svých dětí. Vzájemná spolupráce napomáhá jak učitelům, tak i rodičům, protože učitelé mají možnost poznat dítě více do hloubky a rodiče se mohou na učitele spolehnout a klidně odjet do práce.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Andrachuk, H., Edgar, T., Eperjesi, P., Filler, C., Groves, J., Kaknevicus, J., & Young, J. (2014). *Forest and nature school in Canada: A head, heart, hands approach to outdoor learning*. Ottawa: *Forest School Canada*.
2. Bicaĳ, A., Bytyqi, A., Azizi, T., & Xhemajli, A. (2018). Cooperation of preschool institutions with parents toward early childhood education. *AAB College*, 7(2), 75-101.
3. Gardošová, J., & Dujková, L. (2003). *Vzdělávací program Začít spolu: metodický průvodce pro předškolní vzdělávání*. Portál.
4. Horká, H. (2009). *Studie ze školní pedagogiky*. Masarykova univerzita.
5. Horká, H., & Syslová, Z. (2011). *Studie k předškolní pedagogice*. Masarykova univerzita.
6. Kapuciánová, M. (2010). *Lesní a venkovní pedagogika: příručka k projektu Alma Mater Studiorum*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy.
7. Koťátková, S. (2008). *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada.
8. Kramperová, L., & Kršňák, J. (2018). *Jak se učí živě? Rozhovory o inovativních školách*. DharmaGaia.
9. Lažová, L. (2013). *Mateřská škola komunikuje s rodiči: výměna informací, řešení problémů*. Praha: Portál.
10. Majerčíková, J. (2011). Rodina a jej dŏvera k škole. *Pedagogika. sk*, (1), 9-27.
11. Majerčíková, J. (2012). Profesijná zdatnosť (self-efficacy) študentov učiteľstva a učiteľov spolupracovať s rodičmi [online]. Bratislava: Univerzita Komenského. Dostupné z: <https://digilib.k.utb.cz/handle/10563/27482?locale-attribute=cs>
12. Majerčíková, J. (2015). Sporné aspekty úzkych vzťahov rodiny a školy na začiatku vzdelávania. *Studia Paedagogica*, 20(1), 29-44.
13. Majerčíková, J., Kasáčová, B., & Kočvarová, I. (2015). *Předškolní edukace a dítě: výzvy pro pedagogickou teorii a výzkum*. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií.
14. Opravilová, E. (2016). *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada.

15. Průcha, J. (2009). *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál.
16. Rabušicová, M. (2009). Rodiče a škola. *Pedagogická encyklopedie*, 319-323. Praha: Portál.
17. Rabušicová, M., Šed'ová, K., Trnková, K., & Čiháček, V. (2004). *Škola a (versus) rodina*. Masarykova univerzita.
18. Robertson, J., Martin, P., Borradaile, L., & Alker, S. (2009). Forest kindergarten feasibility study. *Creative STAR Learning Company and Forestry Commission Scotland*, 1-38.
19. Russell et al. (2013). "Humans and nature: How knowing and experiencing nature affect well-being." *The Annual Review of Environment and Resources*, 38. 473-502. Available at: <http://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev-environ-012312-110838>
20. Skutil, M. (2011). *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál.
21. Smolíková, K. (2018). *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Výzkumný ústav pedagogický.
22. Syslová, Z. (2017). *Učitel v předškolním vzdělávání a jeho příprava na profesi*. Masarykova univerzita.
23. Syslová, Z., Kuchař, F., Schenková, H., Strakatá, M., & Štěpánková, L. (2016). *Proměna mateřské školy v učící se organizaci*. Wolters Kluwer, as.
24. Šmelová, E. (2005). Předškolní vzdělávání očima rodičovské veřejnosti. *Pedagogická orientace*, 15(1), 52-57.
25. Šprachtová, L. (2013). Rodina a mateřská škola. *Škola Profí* [online]. Praha: Verlag Dashöfer, 2013, 2013, 26 [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: https://www.dashofer.cz/download/ukazky/2_6_rodina_a_materska_skola.pdf
26. Vošahlíková, T. (2010). *Ekoškoly a lesní mateřské školy*. 1. Praha: Ministerstvo životního prostředí.
27. Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání (2005). Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

MŠ – Mateřská škola

LMŠ – Lesní mateřská škola

RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

apod. – a podobně

popř. – popřípadě

např. – například

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Údaje o respondentech	31
Tabulka č. 2: Přehled spolupráce učitelů a rodičů ve veřejné lesní mateřské škole, lesním klubu.....	47

SEZNAM PŘÍLOH

1. Vzor informovaného souhlasu
2. Polostrukturované interview-otázky
3. Přepis interview s průvodkyní v lesním klubu

PŘÍLOHA 1.: VZOR INFORMOVANÉHO SOUHLASU

INFORMOVANÝ SOUHLAS

Účast na tomto výzkumu je zcela anonymní, Vaše jméno nebude uvedeno, bude zachována Vaše identita. *

Vaše účast na výzkumu je dobrovolná, máte právo na otázky neodpovídat, či rozhovor ukončit. Celý rozhovor bude nahráván na diktafon a následně doslovně přepsán do písemné formy.

Svým podpisem stvrzuji svůj souhlas s účastí na výzkumu, uvědomuji si, že poskytnuté informace poslouží ke zpracování bakalářské práce nesoucí název Specifika spolupráce učitelů a rodičů v lesní mateřské škole.

Podpis:.....

Dne:.....

*Údaje budou zpracovány dle Zákona 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů

PŘÍLOHA 2.: POLOSTRUKTUROVANÉ INTERVIU-OTÁZKY

1. Když jste se rozhodovali, který typ mateřské školy (dále MŠ) bude Vaše dítě navštěvovat, jaké byly hlavní důvody. (Co bylo hlavním motivem pro volbu právě této MŠ?)
2. Popřípadě, v čem shledáváte největší rozdíl? (pozitiva, negativa)
3. Zamyslete se, jaké máte možnosti se zapojit do organizace a chodu MŠ (pořádání akcí, režim dne, vzdělávání dětí...)
4. Zkuste zavzpomínat, jakých akcí během uplynulého roku (uplynulých let) jste se v MŠ účastnili? (tvořivé odpoledne, besídky,...)
5. Jakým způsobem se nejčastěji o těchto akcích dozvídáte? (nástěnky, rozhovor s učitelkou, internetové stránky, přátelé,...)
6. Jak hodnotíte předávání těchto informací?
7. V návaznosti na 6. otázku se pokuste navrhnout nový způsob, který by Vám jako rodiči vyhovoval.
8. Pokud je Vám něco nejasné, nebo se potřebujete něco dozvědět, jakým způsobem informace získáváte?
9. Kdybyste měla říci, zda je pro Vás důležité dobře vycházet s učitelkou MŠ, co by bylo stěžejním důvodem?
10. Jaký je Váš vztah s učitelkami MŠ? Máte/nemáte zájem spolupracovat? (Považujete vztah za důležitý/nedůležitý ve vzdělávání svých dětí?)

PŘÍLOHA 3.: PŘEPIS INTERVIEW S PRŮVODKYNÍ V LESNÍM KLUBU

J: Na úvod bych Vás ještě chtěla poprosit o potvrzení, že souhlasíte s náležitostmi interview, které byly uvedeny v informovaném souboru.

P: Ano, souhlasím.

J: Dobře, tak já Vám dám teď prostor.

P: Tak já jsem tvůrce. My jsme lesní klub vytvořili, vlastně když jsme se rozhodovali, kam dáme naše děti. Před osmi lety, a protože jsme měli takovou skupinku rodičů, kteří docházeli do rodinného centra, kam rodiče docházeli a takto vzešla potřeba. Lidi se o tom bavili, měli jsme takový mini kroužek stejně starých dětí, ony měly rok a půl. A přemýšleli jsme, co bychom takového vytvořili, ta doba byla taková zralá, maminky byly hodně motivované. Bylo jich docela dost a většinou to byly matky přistěhované sem, nebyly to místní matky. Lidi, kteří znali nějakou alternativu, někteří to dokonce studovali, zajímali se o to. Buď se sem vrátili a viděli, že systém státních mateřských škol je svým způsobem omezený v něčem. Já nechci kritizovat státní systém, vymezovat se vůči němu.

Chtěli jsme naše děti vychovávat jakoby ve větší svobodě, aby se samy mohly rozhodovat o tom, co budou oni samy dělat i v tom předškolním věku, a hlavně nám šlo o to, aby byly venku.

J: Byly právě Vaše děti těmi prvními průkopníky toho klubu?

P: Já mám dohromady šest dětí, ty tři starší děti už byly velké, takže třetí dítě začalo navštěvovat tuto alternativu. Děti jsou stejně pořád venku, takže tak. Samotné děti byly při stavění té maringotky, když se přivázela, tak říkaly, dovezli nám domeček. Všichni to berou, že je to všech práce, že se na tom podílely i ony. Proto bych řekla, že jsou takoví aktivní. Od začátku se toho mohly účastnit a rozhodovat o hodně věcech, jak to bude vypadat. Chci říci, že to není služba, kterou my nabízíme za nějaký peníze, za produkt, že tam někdo přijde a zkonsumuje tu službu, ale je to komunitní projekt.

J: Jak probíhá přijetí dětí do klubu, organizuje se zápis dětí?

P: Ti, kdo chtějí vstoupit do té komunity, tak s nimi mám rozhovor a ptám se jich, o co jim jde, jestli tam vůbec chtějí vstoupit. Někdo řekne, že tam chtěl dát dítě, ale na toto čas nemám. S tímto já sama jim říkám, že bohužel, to si budeme muset najít něco jiného. Děti nebereme za každou cenu, že ta rodina, když s tím nesouzní, tak je to špatné. Většinou požadují, aby tam byli oba rodiče, protože když s tím například maminka souhlasí a chlap jí řekne, že se zbláznila, já tam nikoho neznám, já tam nebudu chodit na brigády.

J: Jak se zapojují rodiče do spolupráce?

P: Rodiče si můžou vzít na starost, že budou koordinovat nějakou slavnost. Máme za rok 10 slavností, což je aktivita pro celou tu komunitu, nejen pro děti. Slavnosti máme např.: sv. Martin, Michal, Advent, fašanky, Moréna, Otvírání studánek (na webu). Tyto slavnosti si berou někdy na starost rodiče. A ten rodič, který to organizuje, má právo organizovat zbytek- např.: Petře, potřebuji, ať ty doneseš dřevo, Evo, ty upeč buchtu, a tak to probíhá.

J: Takže chápu dobře, že rodiče musí komunikovat a spolupracovat při organizaci slavností.

P: Rodiče musí tedy odpovídat i na e-maily a zprávy od koordinátora jednotlivé akce. Oni se navzájem už domlouvají. (Tohle vzít můžu, tohle nemůžu, nemůžu přijít, ale pošlu tam babičku, dodám to tam.) Musí komunikovat!! Já je kontroluji, jestli komunikují, doptávám se, co se děje, proč se nezapojili.

J: Jak komunikujete s rodiči?

P: Rodiče mají povinnosti – odpovídat na e-maily, které píšu já. Komunikační kanál je u nás e-mail, vím že někdo má Facebook a další, ale já trvám na e-mailu, protože si to každý sám v klidu přečte. Je to docela někdy obsáhle. Jejich povinností je sledovat, co se děje, být připravený si přečíst nějaké informace.

J: E-maily píšete Vy?

P: E-maily píšu buď já, nebo průvodci, těm říkáme medvědice, medvědi. (Děti je tak i nazývají, když končí e-mail, tak píšu brum, brum) Medvědice píšou e-maily spíše, pokud organizují nějakou akci. Já osobně píšu e-maily týkající se koordinace. Například, co je potřeba.

J: Zapojují se ještě nějakou jinou formou?

P: Druhou činností je úklid v klubu. Jednou až dvakrát za rok, jak to výjde, musí uklízet areál lesního klubu. Každý víkend tam někdo uklízí a ten někdo je rodina. Někdy se spojí dvě rodiny a uklízí to spolu a potom si zase pomůžou jedna druhé. Mají seznam, co mají uklízet, trvá to asi 4 hodiny, protože se musí umýt celou maringotku. Berou všechno na vyprání, jsou tam madračky, na kterých jsou prostěradla, (spí na nich ve spacáku), berou také ručníky, přehozy, posbírají, co tam nepatří a napíší do Google tabulky co chybí.

J: Jak tedy probíhá Google tabulka?

P: V Google tabulce je docházka dětí, úklidy, slavnosti (organizace), kontakty na všechny lidi a v záložkách si to organizují. Zazelení políčko, popřípadě napíší chybí jar, houbička. Tabulka je druhý komunikační kanál, protože tabulka taky slouží k zapsání docházky.

J: Probíhají v lesní klubu schůzky pro rodiče? Jak probíhají?

P: Schůzky pro rodiče máme tři ročně, jinak jsou schůzky týmů každý měsíc. V týmu je 7 medvědů, kteří se různě střídají v týdnu. Schůzky se účastní rodiče všech dětí, děti jsou hlídané někým předem domluveným. Kdo se nemůže zúčastnit, je poté hromadně napsán e-mail, kde je vše shrnuto. Rodiče se ptají, něco nechápou, navrhují nové plány.

J: Jaká vidíte specifika lesního klubu?

P: V principu je to jiné. Dítě a celá rodina je součástí toho dění, není to jen na dítěti. Není vystrčeno, vyzdvihováno. Není narušena kontinuita toho dítěte. Vnímá, že rodič tam udělal spoustu práce, že se tam znají všichni navzájem, že se nebojí promluvit na dospělé osobu, oslovit ji jménem.

J: I děti Vás oslovují jménem?

P: Ano, komunikujeme s nimi jako bytost-bytost, ne nadřizený - podřizený. Je to tak, že já bytost s tebou dneska budu a naučím se něco od tebe. Je to respektující, za ten den já nevím, co to dítě bude dělat, já mu nabídnu nějakou aktivitu, ale je to na něm. Klukům je tam lépe, jsou živější.